

תגלזן פתגמיז

שיעורים מאת הרב יצחק גינזבורג שליט"א

בקובץ רמ"ח אותיות

— פתגמי-קדש מאת רבותינו נשיאינו וצדיקי החסידות —
כפי שנרשמו על-ידי הרה"ח ר' שמואל גרונם אסתרמן זצ"ל

תשורה משמחת הנשואין
של אליוסף טוביה ואילת השחר שי' גל
מתנת משפחות גל-אופן
אור לי"ב אלול תשפ"ו, כפר חב"ד

פתח דבר

בחסד ה' יתברך, בסימן טוב ובמזל טוב, שמחים ומתרגשים להגיש לכל אנ"ש ונ"ש יחירנצה תשורה – מיוחדת במינה, חשובה בתוכנה ומופלאה בעניינה – משמחת הנישואין של התמים אליוסף טוביה שי' גל עם בחירת לבו אילת השחר תחיל' לבית משפחת אופן (שמשמעותו גלגל, בסוד "אשר יהיה האופן בתוך האופן", אופנים וד"ל).

בקובץ מובאים שעורים וביאורים נפלאים מאת מו"ר הגאון החסיד, הרב יצחק פייוויש גינזבורג שליט"א, בקובץ 'רמ"ח אותיות', הכולל פתגמי-קדש מאת רבותינרנשיאינו ושאר צדיקים כפי שנשמעו מפי הרה"ח ר' שמואל גרונם אסתרמן נ"ע, משפיע חשוב בליובאוויטש (על פי ההשערות, הקונטרס נכתב בידי הרב שאול בער זיסלין ע"ה). בחב"דפדיה כתוב שלשמועות אלו מיוחסות מהימנות מיוחדת עקב כתיבתן סמוך לשעת שמיעתם, בשונה משאר הסיפורים שרובם נכתבו שנים לאחר מכן. כתוב שם גם שהספר יצא לאור בדפוס בשנת תשכ"ח על ידי ארגון "מרחפת" בראשות הרב שלום דובער וולפא, מתוך העתקות וצילומים שלו שעברו מיד ליד בין חסידי חב"ד שנים רבות קודם לכן. מאז הודפס במהדורות נוספות בידי מדפיסים שונים. עכ"ל.

בשנת תשמ"ה החל הרב ללמד מתוך הקובץ בישיבתו "שובה ישראל" (שאגב, נקראת באיזהרמקומן כמה פעמים כשמה בגלגולה הראשון, וכנראה גם הנוכחי – "ישיבת נחלת ישראל"...) שבירושלים עיר הקדש, אך נלמדו רק כ־30 אותיות. בשנת תשע"ז החל הרב למסור שעור שבועי קצר מדי שבת, ובו המשיך ללמד את הקובץ עד גמירא, לא רק בשבתות אלא גם באירועים וכו' שהיו באמצע (לפעמים גם היה קשר לחתונה, אז היו גם ביאורים על חתונה וזוגיות. בכללי – המלצה שלנו – רמ"ח אותיות, כמו אחיו הפוילישער יומני טאלנא, זה אחלה ספר ללמוד ממנו זוגיות! תהנו). חסרים אמנם לא מעט שעורים על חלק נכבד מהאותיות, וקשה לדעת מה כלל לא נלמד משום מה ומה נלמד אך לא זכינו שישתמר. מי שיש בידו שעורים שאין בידינו יותר ממוזמן לפנות למערכת שלא יענש בהעונש הידוע להמונע בר וכו'. רוב השעורים נכתבו מהזכרון ולא הוגהו כל צרכם, וישר כח לעוסק המרכזי בענין שאף זכה להתחיל להכין קובץ ראשוני של הספר שלפניכם – הרב החשוב, החסיד, העוסק בצרכיהם האמתיים של הצבור באמונה, בהיסטורית גינזבורג, ועוד – אליעזר שלמה שי' מזרחי – ישר חיליה ואפריון נמטייה!

לסיום, בנותן טעם בעניינו של הקובץ, הלימוד בו ומה שיש לקבל ממנו – ב'השכלה' כמו ב'עבודה' – בכללות, ראינו לנכון להביא קטע נדיר וחריף מדבריו הקדושים בביאור הקובץ (בביאור אות ד):

המטרה שאנחנו לומדים כאן את הכתב הזה היא ללמוד ולפרש את האמת שיש בהם, וכדי שיוכלו להיות מופצים. כאן יש את החידושים בעבודה הפנימיים ביותר, הסולת הנקיה, שלא תמצא בשום מקום, אפילו לא בכתר שם טוב. כל כמה זמן באים אנשים ושואלים מתי כבר נלמד 'עץ חיים' על הסדר. זה לא העניין בכלל. אצל ר' הלל, שהיה משכיל שבמשכילים, הכל מתחיל בעבודה, לכן מה שלומדים כאן זה גם יסוד ההשכלה בחידות. בלי זה – זה כמו למרוח חמאה על לחם, זה שום דבר. מי שלא מבין את זה יכול ללמוד עד גיל מאה ועשרים ספר עץ חיים וישאר מטומטם... הרבי מקורנא היה אומר על כתר שם טוב שהבנת משפט אחת בספר יכולה לפתוח את כל עץ חיים.

מהפסקא הזו אפשר לדלות אוצר יקר, נקודה בסיסית וחשובה בעבודת ה', בהתקשרות לתורה, באהבת ישראל ובדרכי החסידות במיוחד: התקשרות האדם לתורה ולחסידות אינה נמדדת בלימוד התורה ה'מופשטת' (נגלה כמו נסתר) ובצבירת ידע עיוני, אלא בעיקר בהתחברות הפנימית להשלכתה של התורה המיוחדת הזו על החיים, מה שמתבטא ממנה והחיות שמשגיגים דווקא כשנמצאים עם ה'חבר'ה' – עם החסידים, בשיח היומיומי, בסגנון הבדיחות וההומור וכו'. התורה כפי שהיא מתבטאת בשיח הפנימי, בדיבורי הרעים, ואפילו ב'בדיחות' החסידיות – היא היא הכלי שבו מתגלה הלבוש הפנימי והאמיתי, ה'תכל'ס', של הלימוד. מי שמנסה להשיג את "עץ חיים" כלימוד שכלי גרידא, בלא העבודה החסידית ובלא חיבור אמיתי לשיח והוויית החסידים, נשאר מבחוץ, כל הדרך שבה הוא לומד. רק כאשר מונחים בתוך העבודה, השיח והחברה שנוצרו מהרעיון, כאשר מרגישים 'חלק מהעסק', מלאים התקשרות וההתחברות בין החברים – מאיר הלמוד באור אמת, וכל משפט ופתגם כאן פותחים שערים רחבים, אמתיים, נכונים, ומאירים את כל התורה כולה.

הדברים נכונים כמובן בנגלה, שמי שלומד גמרא וראשונים ואפילו שו"ע וחי על פי זה אבל בניתוק מעם ישראל ומצדיקי ישראל וממה שהם נוהגים בכלל לא מתקרב לרצון ה' (נגיד, בגלל שכתוב על קדוש-לבנה שעושים בשמחה, בשירים וברקודים הוא יעשה קדוש-לבנה עם הגברה וטררם שלם, אבל על שמחת תורה כתוב שמוציאים ספר וסובבים אתו את הבימה, אז הוא יוציא ספר ויסבוב את הבימה שבע פעמים ויחזיר... ועוד כיוצ"ב אלפי מליוני דוגמאות, נגיד שיעריך את בלעם כי לא כתוב נגדו שום דבר ממש רע בכתוב), כי העיקר בקיום רצון ה' הוא לא לימוד הספרים אלא ההקשבה התמידית לעם ישראל, החיים אתו, ההתעדכנות אתו, השאלה היא בסוף מה התקבל ואיך הוא התקבל, ויש לזה חלות גם בהלכה ממש; אבל כמובן שזה הרבה יותר נכון בחסידות, שעיקרה להיות תורה שמשפיעה הן על הנפש הפרטית ואופן

התנהלותה, כך שהשאלה היא בסוף איך הענין התקבל; והן על חיי הציבור והחברה היהודיים-החסידיים, בשתוף הרוחות-נפשות-נשמות-חיות (והיחידה היא אחד ממש אז אין צורך לשתפה זה עם זה), כך שהכי חשוב מכל זה הקובץ הזה, השיח בין החסידים התכל'ס של כל תורת החסידות.

בשל לוח הזמנים הצפוף לקראת החתונה הק', חלק מעבודת העריכה, העמוד, העצוב וההבאה-לדפוס נעשתה במהירות ובזריזות של גאולה, "כל מעשיך לא יהו אלא בדלוג וקפיצה", ולכן לא עובד וסודר מספיק ואם ימצאו טעויות וכו' – השם יתברך הטוב יכפר בעדנו. וכן עם הקוראים שי' הסליחה על חוסר הסדר וכו' (ועוד חזון למועד להוצאה שניה בע"ה...).

כמו כן, ישר כח גדול לת' היקר איתמר שי' סלע על העבודה במסירות נפש ובשעות שאינן לא מן היום ולא מן הלילה על עמוד ועצוב הקובץ, וכן לת' החמוד עפר זמיר שי' בן יעקב על עריכת וסידור הקובץ. ישר חילם שניהם!

ובעזרת ה' יתברך המלך הקדוש, משמח חתן עם הכלה, כעתירת כולנו האוהבים מאד, שזכות לימוד פתגמי הקדש וביאורם בעבודה תעמוד לחתן ולכלה שי' לבנות בית נאמן בישראל, בנין עדי עד, על יסודי התורה והמצוה כפי שהם מוארים במאור שבתורה, זוהי תורת החסידות.

שעת רחמים ורצון ושעת חדוותא זאת למעלה ולמטה נאה היא לבעליה ונאה היא לעולם להוציא לאור את הספר הזה, ולחלקו כתשורה, שיהיה ביד אנ"ש טיירע ברידער שי', רווקים ונשואים כאחד – ללומדו ולזכות באורו העצום של הקובץ, של הביאור ועיקר של החיוכים שמעלים שניהם יחד.

אשרינו, מה טוב חלקנו, ומה נעים גורלנו, ומה יפה ירושתנו!

בברכת מזל טוב מזל טוב באה"ר

החברים

תכן הענינים

לפי סדר השעורים

שעורי ישיבת שובה ישראל קיץ תשמ"ה.....	א.
שעורי רמ"ח אותיות (לב-לה, מב).....	סד
שעורי רמ"ח אותיות (לו-לז, סד).....	עו
שעורי רמ"ח אותיות (לט-מא, פג).....	פז
שעורי רמ"ח אותיות (מג-מו, קנב).....	ק
שעורי רמ"ח אותיות (מז-נג).....	קט
שעורי רמ"ח אותיות (נד).....	קכב
שעורי רמ"ח אותיות (נה).....	קכז
שעורי רמ"ח אותיות (סה-עא).....	קלה
שעורי רמ"ח אותיות (עב-עה).....	קנג
שעורי רמ"ח אותיות (עו, עח).....	קנט
שעורי רמ"ח אותיות (עט-פ, קס).....	קסד
שעורי רמ"ח אותיות (פא-פב).....	קעג
שעורי רמ"ח אותיות (צח-קג, קט).....	קעה
שעורי רמ"ח אותיות (קד-קז).....	קפז
שעורי רמ"ח אותיות (קד).....	קצד
שעורי רמ"ח אותיות (קח, קכב, קי-קיז).....	קצז
שעורי רמ"ח אותיות (קיה-קכ, קכח).....	ריא
שעורי רמ"ח אותיות (קכא, קלה, קמו, קמט, ריד).....	רכה
שעורי רמ"ח אותיות (קל, קמה).....	רלג
שעורי רמ"ח אותיות (קכט-קלב).....	רלט
שעורי רמ"ח אותיות (קלד, קלו-קלח).....	רמה
שעורי רמ"ח אותיות (קלט-קמא).....	רנג
שעורי רמ"ח אותיות (קמב-קמד).....	רנח

שעורי רמ"ח אותיות (קמז).....רסג
שעורי רמ"ח אותיות (קנט, קנג).....רסה
שעורי רמ"ח אותיות (קנא-ב, קנד-ה).....רעה
שעורי רמ"ח אותיות (קנו, קנה, קסא-קסד).....רפה
שעורי רמ"ח אותיות (קסה-קע).....רצא
שעורי רמ"ח אותיות (קעא-קעז).....רצט
שעורי רמ"ח אותיות (קפז, קפט).....שז
שעורי רמ"ח אותיות (רא-רג).....שיא
שעורי רמ"ח אותיות (רט-ריג).....שטז
שעורי רמ"ח אותיות (ריז).....שכה
שעורי רמ"ח אותיות (ריח, רכ-רכא).....שלב
שעורי רמ"ח אותיות (רכא-רכג).....שלט
שעור ראשון ברמ"ח אותיות.....שמו

תכן הענינים

לפי סדר האותיות

אות א.....א

מעלת הצניעות בשדוכים

אות ב.....א

השפעת חסד ומעשים טובים על המח והלב

אות ג.....ב

דיבור על ירידה אצל הצדיקים

אות ד.....ג

יראה "שמא יגרום החטא" מתוך אמונה ביכולת ה'
לנמנעות

אות ה.....ה

"וחי בהם" – סיגופים מתוך חיות

אות ו.....ז

תורה בלי יראה והיחס בחב"ד לגר"א

אות ז.....ט

אמונה בבעש"ט – יסוד ואמונת ישראל

אות ח.....יג

חרטה על הירידה לעולם – "והרוח תשוב"

אות ט.....טו

עניין בעל חוב ברוחניות

אות י.....יח

תפלה קצרה ל"אחד" ועניינה בזוגיות

אות יא.....כ

בטול אבלות- "עולמות" בחסידות- "אלקות"

אות יב.....כב

עונש כרת – צריך את מה שאמורים לרצות

אות יג.....כד

מצא או מוצא – שני סוגי נישואין

אות יד.....כז

למקום יפה ברחה

אות טו.....כח

עבודת הגרון

אות טז.....כט

חוש בעולם הזה

אות יז.....ל

שהקב"ה לא יחנך כמו יקה

אות יח.....לא

חידוש במוחין בהתבודדות – "בד בבד"

אות יט.....לב

דעת דקליפה vs דעת דקדושה

שעור נוסף באות יט.....לו

שעור נוסף באות יט.....מ

אות כ.....מג

מבנה ג'-ז'-ג' בנפש –

תיקון המחשבה, הדיבור והמעשה מתוך חב"ד

אות כא.....מה

"ראשון לחשבון עוונות" –
התרוממות החוטא בסוכות

אות כב.....מו

פנימיות התורה שבעל פה כשורש המסירות נפש

אות כג.....מט

תקון השקר של קליפת הלבושים
ובירור עניני עולם הזה

אות כד.....נ

באין ברירה לסמוך על הקב"ה –
שלוש מדרגות בבטחון

אות כה נא

מחשבה מקדימה מציאות – אכילת חדש בחו"ל

אות כו נד

מידת ההשתוות וההתפעלות העצמית –
בין "עז וחדזה במקומו" ל"במסתרים תבכה נפשי"

אות כז נו

עצה בדרך סגולה לעומת התעצמות בדבר עצמו

אות כח נח

עזות פנים, ידיעה לקחת משקה וידיעת חסידות
כנגד חב"ד

אות כט נט

"חלק בורא" שבנשמה – כוח החידוש
וההולדה במחדו"מ למעלה מחכמת היוונים

אות ל סב

אין סוף! אין סוף! אין סוף!

אות לא סב

אהבה להכעיס – יתיר מגרמיה ונפשיה

אות לב סד

אומץ (מח שליט על ה)לב

אות לג סז

יין ו'משקה' בעבודת ההתבוננות

אות מב סט

התבוננות קודם התפלה ובזמן התפלה

אות לד סט

בטול המדות בהמשכת מוחין

אות לה עא

ביאור נוסח "על הנסים" – עלית ותיקון העולמות

אות לו עו

מקיף החיה – פעולות האדם לשם חיות

אות לז עז

פא	אות סד	מדת החסיד וזיהוי הרבי
פב	אות לח	מנחה בבית כנסת כפתרון להשמצות
פז	אות לט	גילוי אלקות מוכר
צא	אות מ	עטופים וקשורים
צג	אות מא	בטול שמקיים את העולם
צו	אות פג	גארטל-אזור-חגורה
צו	אות מב	אתכפיא עד לאתהפכא
ק	אות מג	שפלות האדם התחתון ושפלות האדם העליון
קג	אותיות מה, קנב	הצורך בבקורת עצמית
קה	אות מו	"גבה מעל גבה" בתורת הקבלה
קט	אות מז	לתת לכלה מקום להתקשט
קיב	אות מח	הדרכה בלי הקפדה
קטו	אות מט	שעשועי ה' מתפלת אדמו"ר הזקן
קטז	אות נ	הלבשת המלך בדחיפות
		עבודת הבינוני – נאמנות האשה העגונה

אות נא..... קיח

המשרת שלא הזיז את נעלי הבעש"ט

אות נב..... קכ

נר הקרח

אות נג..... קכ

החסידות נשמת הקבלה

אות נד..... קכב

"יום צאתך מארץ מצרים"

אות נה..... קכז

"מלה בסלע משתוקא בתרין"

אות סה..... קלה

ישוב תלמידי חכמים וטירוף עמי ארצות
בנטילת התאווה

אות סו..... קמא

סדר נצחי של "רצוא ושוב"

אות סז..... קמג

ההעלאה מערב וההמשכה מבקר עד ערב

אות סח..... קמד

ענינו של אדמו"ר הזקן ומטרת שני מאסריו

אות סט..... קמח

מוסר, חסידות, קבלה וקבלה מעשית

אות ע..... קנ

להתפלל לפני התפלה

אות עא..... קנא

"נגילה ונשמחה"

אות עב..... קנג

שלש מדרגות של מוחין

אותיות עג, עד, עה..... קנד

היחס למדות ולמלכות

אות עו	קנט
ברית ההתקשרות לה' בכל דבר	
אות עח	קסא
תיקון השיחה הספונטאנית בין החסידים	
אות עט	קסד
אשרינו!	
אות פ	קסח
גאוות יחידה מתוקנת	
אות קס	קע
יציאה מהגלות ע"י לימוד חסידות	
אותיות פא-פב	קעג
חסידות לאברכים הצעירים	
אות צח	קעה
קור וחום	
אות צט	קעז
עיקר וטפל בתורת החסידות	
אות קט	קעט
קבלת מדות טובות מצדיק שאינו הרבי	
אות ק	קפ
התחדשות בקצב המחשבה	
אות קא	קפב
העלאת האב למקום הבן	
אות קב	קפג
"השמע ישמע והחדל יחדל"	
אות קג	קפה
דאגה מתוך גאווה	
אות קד	קפז
זיהוי החוש האישי – "זהיר טפי"	
אות קה	קצ

קצא	אות קו.....	את מי אוהב יותר?
קצב	אות קז.....	כף הקלע – הזזה עצמית
קצד	השלמה לאות קד.....	נסיעה לצדיק – בחינת יום טוב
קצז	אותיות קח ו-קכב.....	צדיקים נסתרים ועבודת היחודים "באופן אחר"
קצט	אות קי.....	מסירות נפש בעת ההסתלקות
ר	אות קיא.....	מקיף מסמא עיני החיצונים
רא	אות קיב.....	עבודת ה' בקבלנות – לפני מתן תורה ולעתיד לבוא
רב	אות קיג.....	שלשה יפים-מסופקים ושלשה עומקים
רג	אותיות קיד-קטו.....	עומק הבנת החסידות היום ולעתיד לבוא
רה	אות קטז.....	הימים הטובים, י"ט כסלו וחנוכה
רח	אות קיז.....	החסידות בארץ ישראל
ריא	אות קיח.....	קיום ההבטחה
ריב	אותיות קיט-קכ.....	נס בלימוד לעצמו ונס בלימוד לזולתו
ריג	אות קכג.....	ראיה מרחוק – בראיה גשמית
רטו	אות קכד.....	

”מעט מים” – לערבים, למלאכים או ליהודים?

אות קכה.....רשז

אומר כל מה שרואה

אות קכו.....רש

”אין מי רגלים כלים אלא בישיבה”

אות קכז.....רכ

גלות על גילוי צדיק נסתר

אות קכח.....רכא

ספרי ליקוטים מהרב המגיד

אות קכא.....רכה

בעלות על התורה לאחר אמירתה

אות קלה.....רכז

הכל מגיע מאותיות הבעש"ט

אות קמו.....רכט

מזוזה ונדה

אות קמט.....רל

המן מחוץ לעולם

אות ריד.....רלא

”בעל נפש” ו”ירא שמים”

אותיות קל ו-קמה.....רלג

לבן ואדום – משה ומשיח

השלמה לאות קל.....רלט

שינויי ערכים

אות קכט.....רמא

פניני חסידות – על ידי כתיבה

אות קלא.....רמב

החסיד שברח

אות קלב.....רמג

אל תהיה יתד!

רמה	אות קלד	תקון קליפת נאוף ע"י תפוח
רמז	אות קלו	המעשה הנורא בחצות הלילה
רמט	אות קלז	ישראל מונין ללבנה
רנא	אות קלח	נסיעת חסידים לרבי – בעבר ובהווה
רנג	אות קלט	שבת וחנוכה – פנימי ומקיף
רנד	אות קמ	על תאוה אין קושיות
רנו	אות קמא	תקון לרצח
רנח	אות קמב	סוד נשירת השערות
רס	אות קמג	אותי לא יטעו
רסב	אות קמד	טוב מ"עלמא דאתכסיא"
רסג	אות קמז	ירידת גשמים על ידי שפלות
רסה	אות קנט	הסתכלות ה' על הרע
רעב	אות קנג	חיצוניות ופנימיות בעולם העליון
רעה	אות קנא	תורה שבכתב של החסידות
רעח	אות קנב	

תקון עצמי ותועלת לעם ישראל	אות קנד.....	רפא
דרך עקומה באחדות ה'	אות קנה.....	רפג
אף פעם לא היה ילד	אות קנו.....	רפה
אמונה גם בשפל המדרגה	אות קנה.....	רפה
חשיפת משיח בן דוד	אות קסא.....	רפז
מחיצת חו"ב דקליפה ע"י הבעש"ט	אות קסב.....	רפח
פעולת המחשבות שנמצאות במקום	אות קסג.....	רפט
מעלת חוט של ציצית	אות קסד.....	רצ
ניצול "עת רצון"	אות קסה.....	רצא
אילן-ענף-פרי	אות קסו.....	רצג
שלשה אבות בחסידות חב"ד	אות קסז.....	רצה
זכוך הגוף של אדמו"ר האמצעי	אות קסח.....	רצו
למוד הרבי כגלוי שכינה בבית המקדש	אות קסט.....	רצז
מזוזה במגרה	אות קע.....	רצז
עירוב החסידות בתוך הנגלה		

אות קעא רצט

רבי אינו שוכח

אות קעב שא

"ותודיענו" בי"ט כסלו

אות קעג שב

הגיהנם שנשרף

אות קעד שג

הגר"א בבית הבעש"ט

אות קעה שג

אור החסידות מבטל את הגסות

אות קעו שד

חסידות "בכה"

אות קעז שה

"הפש כל חדרי בטן"

אות קפז שז

עולם של בינונים

אות קפט שט

כח הרכוז של הצדיק

אות רא שיא

גלגול שמחה

אות רב שיב

נרדף מרצון

אות רג שיד

רבי לוי יצחק ואדמו"ר הזקן

אות רט שטז

כבושה בגולה

אות רי שיז

רשומים בשמך

אות ריא שיח

שכ	אות ריב.....	ועם רוחי גויתי
שכא	אות ריג.....	נכרי מאמין וישראל אפיקורוס
שכב	אות רטז.....	200,000 חתימות
שכח	אות ריז.....	ר' נחום, אדמו"ר הזקן ואדמו"ר האמצעי
שלג	אות ריח.....	חידוש אדמו"ר הזקן לעומת הבעש"ט
שלז	אות רכ.....	וכעת ישמח ישראל
שלז	אות רכא.....	אלקא דמאיר ענני
שלט	אות רכא.....	פרצוף ונקודה
שמג	אות רכב.....	שלשה אופני התייחסות – נקודה-ספירה-פרצוף
שמד	אות רכג.....	בדחנות והכאה
שמו	אות רמז.....	המשך ללימוד הבעש"ט
שנא	המשך – הקדמה לאות א.....	פורים פורים פורים – ג' צמצומים

אות א

מעלת הצניעות בשדוכים

א. יותר טוב להתקשר בשידוכין עם בעל-בית חסיד פשוט מאשר עם צדיק של פולין.

מה רוצה לומר? כמובן שלא לזלזל בצדיקים של פולין, אלא שהיה 'פנימי'. הצטיין במידת הצניעות והפשיטות. צדיק של פולין – כבודו במקומו, אבל בשידוכין אתה נכנס לתוך מערבולת של חיצוניות של קדושה. יכול להיות שאצל אותו צדיק זה בסדר גמור, אבל אתה נכנס למצב מסובך. שידוכין זה כבוד, לבושים, ואתה נכנס למשהו שלא הולם אותך. אתה נכנס למנטאליות בה אתה צריך להזדרז במצוות של גשמיות, ושומר נפשו ירחק מזה. למה דוקא בשידוכין (לא אומר חלילה לא להיות בקשר)? הנישואין הם סוד הצניעות. כתוב שמי שעושה שידוך בשביל ממון לא עולה השידוך יפה. גם בקדושה יש דברים חיצוניים, שיכולים לפגוע בצניעות, בעיקר בדור הבא, אצל הילדים. בן חסיד פנימי וצנוע סביר יותר שיוולד להורים צנועים ופשוטים מאשר להורים מלאים בחיצוניות של קדושה.

צריך לדעת שיסוד כל השידוכין של קדושה זה פשיטות. זה יסוד החיים, שצריכים להיות על יסוד של צניעות. בקריאה ראשונית זה נראה כהתלוצצות, אבל בפנימיות זה מה שאמרנו [בפועל היו הרבה שידוכים כאלו בקרב חסידי ואדמורי חב"ד]. יש גרסאות שאפילו לא כתוב את המילה 'חסיד', אלא רק 'פשוט'. זה העיקר פה.

לחיים לחיים!

אות ב

השפעת חסד ומעשים טובים על המח והלב

ב. מי שמתקן מעשיו [נ"א: מי שנותן צדקה] נעשים מוחו ולבו אלף פעמים ככה [ולאו דוקא על ידי לימוד. כמו בני ישראל שהקדימו נעשה לנשמע בהר סיני]. על דרך מאמר חז"ל "שכל טוב לכל עושיהם – ללומדיהם לא נאמר, אלא עושיהם".

הסיפור שמסופר על הווארט הזה הוא, שביום היריד יצא הצמח צדק בבוקר לבית הכנסת לתפילת שחרית ופגש אותו יהודי שבקש הלואה. הוא ענה לו שאחר הפילה יכנס אליו ויקבל את ההלוואה. בהמשך דרכו חשב שאולי צריך את הכסף עכשיו, לכן חזר לביתו, לקח כסף וחיפש אותו עד שמצאו בשוק

והלוה לו. כשחזר לבית הכנסת והתעטף בטלית נגלה אליו האדמו"ר הזקן, לאחר תקופה שלא נגלה אליו, ואמר לו את הווארט הזה.

בקבלה ובחסידות נדרש שמעשה הוא שע מה. מה זה בטול. רק בתפיסה חסידית ללכת להתפלל במצב כזה זה רק הישות. הבטול הוא פנימיות אבא, דרכו מתגלים שע נהורין של הכתר, מאור ה"תרין תפוחין קדישין". זכוך המח והלב בא משני המזלות – מזל עליון [נוצר] מזכך את המח ומזל תחתון [ונקה] מזכך את הלב – ויחוד שני המזלות נעשה על ידי שע נהורין של הכתר. 'תקון מעשיו' כאן זה דוקא תקון שיש בו בטול של "בטל רצונך מפני רצונו", אפילו דבר שהוא לכאורה רצון ה' כמו ללכת להתפלל. ב"עשה רצונו כרצונך" זה רק בטול של החיצוניות, בירור של שם בן, אבל לבטל את הרצון שלך שנעשה מכח אותו בטול של עשיית רצונו זה בירור שני של שם מה. אין ענין להדר ב"רצונו" שהוא גם "רצונך". אפילו אצל בעלי המוסר, כמו אצל ר' ישראל מסלנטר, יש סיפורים כאלו, של הידור בעזרה ליהודי על חשבון הידור במצוות.

לחיים לחיים!

אות ג

דיבור על ירידה אצל הצדיקים

ג. יעקב אבינו אמר "קטונתי מכל החסדים ומכל האמת... ואתה הייתי לשתי מחנות". וקשה דמה טעם "קטונתי" משום "כי במקלי"? [על פי פשט, מרוב החסדים שעשית איתי אז "קטונתי" – שמא נתמעטו זכויותי, אבל לפי זה העיקר חסר מן הספר ורק כתוב מהם החסדים. צריך להסביר את הקשר בין ה"קטונתי" ל"מקלי"] ועוד קשה מהו ענין ה-ב מחנות, והלא הוא עשה? [גם כאן, על פי פשט שתי מחנות בא להדגיש את ריבוי הרכוש שזכה לו בחסדי ה', ואם רק רוצה להזכיר את חסדי ה' לא צריך להזכיר את עובדת היותו בשתי מחנות בעוד הוא עצמו חילק אותם רגע אחד לפני, וצריך היה להזכיר רק מה שבידי שמים. צריך לדעת שאצל חסידים העיקר זה התירוץ, לא הקושיה. במנטאליות של 'מתנגד' העיקר זו הקושיה, והתירוץ לא חשוב... יש משהו אמיתי בזה, כי התירוץ הוא אור והקושיה כלי, והעצמות שורה דוקא בכלי, אבל לא לרצות לגמרי את התירוץ זה תהו, שבירה והגשמה יתירה. הוא מתרחק מאלוקות. התירוץ צריך להיות נוגע לעבודה. לא סיפור אובייקטיבי של העובדות, של הדיון בשמים על הזכויות. זה מתאים לרואה חשבון בשמים. אבל פה מה זה עוזר? חכמה זה נחמד, גם קבלה זה נחמד, אבל זה לא העיקר. לא רק ידע. עיקר העבודה זה בטול. יותר או פחות ישות] הענין שהיה מתאונן על שנתקטנה חסידותו [יש מצב שבו יחד עם זה שאתה גדל אתה מרגיש שאתה יורד. לא הזכויות שלי אלא המצב הנפשי שלי עכשיו ברגע הזה], שבאמת היה צריך להיות אמונתו לה' בתוקף גדול כל כך שאין לו לירא כלל [נסביר

את זה. גם כשאדם בירידה מתנהג בהתאם למצבו. לא סוגר את החנות. לכן יעקב כן עושה השתדלויות על פי טבע – חלוקה למחנות וכו' – אבל עם זה מתאונן לה' שיראה עד היכן הגיע. כשירד לחרן עבר רק מקלו בלי שום פחד, וכעת "הייתי לשתי מחנות" ועושה תכסיסים. הוא מתאר את מצבו כלפי שמיא. זה נקרא פשיטות] כי מי יעשה לו מאומה מבלעדו יתברך כי אין לך דבר שחוזן ממנו. ואמונה זו היתה לי בתחילה שבמקלי עברתי בלי שום יראה ופחד, וכידוע שהבעל שם טוב עבר פעם אחת את נהר דניסטר בלי שום שם, רק באמונה לבד [זה סיפור שלם, שבתחילת חייו עבר עם שם והתחרט על כך כל חייו, עד שנזדמן לו שוב ותיקן את זה. בספרים כתוב שבמקלי עולה יעקב, בלי שום תחבולה חיצונית] ועתה אני ירא מעשו עד שהוצרכתי לעשות תחבולות שיש בזה קצת ירידה.

אמרנו שזה פירוש חסידי בטהרתו, אבל לא תמצא פירוש כזה במאמר חסידות מודפס. זה יכול לומר רק ר' הלל או ר' שמואל גרונם בהתוועדות. למה דוקא זה העצם של החסידות? לומר על יעקב אבינו שיש לו ירידה, שיש פה חשיפה עצמית, זה יכול רק חסיד בהתוועדות. כששותים לחיים זה שהחיצוניות נופלת וכל אחד יכול לחשוף את עצמו. בלי זה – זה לא חסידות. כשרבי אומר חסידות הוא נמצא במקום אחר. הפירוש הזה הוא הכנעה, שיש בה יותר התעצמות מאשר בהמתקה. הכנעה שיש בה כזו חשיפה יכולה להמעיט חלילה בכבודו של הצדיק ולכן רבי לא אומר דבר כזה. התוועדות זה כמו תורה שבכתב. במאמרים זה כמו בתורה שבעל פה זה בבחינת "אם ראשונים כמלאכים אנו כבני אדם". זה לרומם את הצדיק. בתורה שבכתב חושפים גם את החולשות. ה"חש" אינו דואג לדמותו של הצדיק. זה עיקר מה שצריך ללמוד על חולשות, על הכנעה.

לחיים לחיים!

אות ד

יראה "שמא יגרום החטא" מתוך אמונה ביכולת
ה' לנמנעות

הווארט הבא כתוב בעילום שם, אבל במקורו הוא של ר' אייזיק מהומיל ומופיע בספרו חנה אריאל [בעבר למדנו אותו פה].

ד. רש"י ז"ל פירש על "קטונתי מכל החסדים ומכל האמת – ירא שמא יגרום החטא ונתמעטו זכויותיו". וצריך להבין מהו החטא הידוע [ב-ה הידיעה, משמע שיש איזה חטא מסוים ידוע ממנו חושש]? ועוד מהו יראתו הלא הוא בעצמו אמר אחר כך "ואתה אמרת היטב אטיב עמך ושמתי את זרעך" וגו' [הפשט הוא שחושש למרות ההבטחה בגלל החטא. אבל לפי זה למה מזכיר את ההבטחה אם בוטלה, ואם מאמין בה אז למה חושש מן החטא]? הענין שיעקב חשב שאין זו

סתירה כלל למה שהבטיחו הקב"ה "ושמתי זרעך" וכו' [כלומר, שיתכן שעשו יהרוג אותו ללא סתירה להבטחה, כמו בעקדת יצחק שאברהם התפלא על הוראת ה' אבל התחזק באמונה וסילק את הקושיה מן המחשבה. הצמח צדק מביא בשם ר' מנדל מויטבסק שעיקר הניסיון היה אם יצליח לסלק את הספקות, לא אם לעשות או לא. בזה כל יהודי עומד בפשיטות. הרי ה' אמר לו שביצחק יקרא לו זרע, אז איך יש שניות בדברי ה'? בתניא מובא שעיקר הניסיון היה אם יעשה בשמחה ובזריזות. ספק עולה עמלק ואברהם סילק אותו. כאן, אצל יעקב, כתוב שהגיע ליותר מזה, שהמחשבה שלו היתה מסוגלת לחשוב בעת והעונה אחת גם האפשרות שימות וגם קיום ההבטחה. בשכל זה סותר אבל אצלו זה היה מיושב. אצל אברהם זה היה אמונה בתוקף בלבד, אצל יעקב זה כבר מתיישב כהתבוננות], כי אפשר להיות שאף על פי שיהרגו עשו כי סתירה שייכת רק ברעת תחתון בסדר ההשתלשלות אבל כמו שהוא קמיה יתברך אף שהוא מהנמנעות [סתירה של השכל, פרדוקס] ידוע שאין לנמנעות טבע קיים בחיק הבורא [לשון הרשב"א שחלק בזה על דעת הרמב"ם. הוא טען שההיגיון חל גם על דעת עליון, כלומר שאמרת שטות וזה לא יכול להיות ואין לזה שום משמעות ולכן זה קיים גם אצל ה', כי ה' הוא אמת. הרשב"א חלק בתוקף ואנחנו פוסקים כמותו, ובחסידות אף נמנעים מלהזכיר את שמו בצמוד לדעה הזו. אפילו שזה נמנע מן השכל שלי – אצל ה' זה אפשרי. אצל הרמב"ם צריך לדעת איפה מדבר. את דעת הרמב"ם אפשר להבין רק אחרי הצמצום, בדעת תחתון בלבד. כך זה גם בתניא פרק ב ביחס למחלוקת המהר"ל מפראג על דעת הרמב"ם. הרמב"ם מגדיר את ה' כשכל, כאמת, והמהר"ל חולק מכל וכל. הרי הרמב"ם עצמו מתנגד לכל הגדרה, אז מה פתאום שכל? האדמו"ר הזקן מיישב את דעת הרמב"ם, אף שהעיקר כדעת המהר"ל, "בסוד התלבשות אור אין סוף בכלים דחב"ד דאצילות". כדי להבין את דעת הרמב"ם צריכים לדעת הקדמה חשובה: אצל הרמב"ם היה חשוב מאוד לבטל אמונות טפלות. המלחמה הזו, לעמוד על השכל הטהור והנקי – כמו מדען היום – עוזרת לעזור לבטל פסולת, למרות שאינה אמת לאמיתו.

במקור, בספר חנה אריאל, מוסיף ר' אייזיק דבר שלא כתוב כאן: שכל זה נכון רק ביחס להבטחה לפרט אבל לא ביחס לנבואה. חז"ל אומרים שנבואה טובה מפי נביא אמת לא יכולה להתבטל. נבואה זה פה – "כה אמר ה'". לעומת זאת, הבטחה יכולה לחזור בדעת תחתון, לא בדעת עליון. זה יתקיים איך שה' רואה את זה, למרות שאתה לא רואה את זה כך.], ואף שצריך [הכוונה שרוצה שכך יהיה] להיות זה בגשמיות, אך שמא החטא יגרום שלא יושלם זה בגשמיות [יעקב ודאי רוצה שתומשך ההבטחה גם בגשמיות, אבל חושש שמא יגרום החטא. איזה חטא? החטא הידוע, חטא אדם הראשון. החטא הזה עשה שאדם ירגיש את מציאות עצמו, וזה מה שמונע את הקיום של ההבטחה מלרדת להגשמה. דעת תחתון זה שלמטה יש ולמעלה אין, וכשהיא מתוקנת היא מודה לעליון, אבל כשלא, כשיש 'בליטה', כשמרגיש יותר מדאי את עצמו, אז הוא מנתק את עצמו מדעת עליון ואין מעבר. זה מתגלה רק בדעת עליון, אבל לא נמשך לדעת תחתון].

הערה כללית על רמ"ח אותיות: הכתב הזה היה ועדין לא מודפס ומופץ אלא נשאר ככתב פנימי. אולי בדור שלנו כבר אפשר. לכן יש פה הרבה

שיבושי לשון ודפוס ואנחנו נשתדל לתקן אותם תוך כדי לימוד. הסיבה שלא רצו לפרסם כי יש סיפורים על 'מתנגדים' שהרגו חסידים, ולא כל כך רצו לפרסם סיפורים כאלו. בנוסף, יש כמה התייחסויות לגדולי ישראל, כמו הגר"א, שלא רצו שיפורסמו. כמובן, זה לא זלזול לשמו, אלא לשם לימוד. הדברים אמתיים ואמת צריך לפרסם לכן המטרה שאנחנו לומדים כאן את הכתב הזה היא ללמוד ולפרש את האמת שיש בהם, וכדי שיוכלו להיות מופצים. כאן יש את החידושים בעבודה הפנימיים ביותר, הסולת הנקיה, שלא תמצא בשום מקום, אפילו לא בכתר שם טוב. כל כמה זמן באים אנשים ושואלים מתי כבר נלמד 'עץ חיים' על הסדר. זה לא הענין בכלל. אצל ר' הלל, שהיה משכיל שבמשכילים, הכל מתחיל בעבודה, לכן מה שלומדים כאן זה גם יסוד ההשכלה בחסידות. בלי זה – זה כמו למרוח חמאה על לחם, זה שום דבר. מי שלא מבין את זה יכול ללמוד עד גיל מאה ועשרים ספר עץ חיים וישאר מטומטם... הרבי מקומרנא היה אומר על כתר שם טוב שהבנת משפט אחת בספר יכולה לפתוח את כל עץ חיים.

לחיים לחיים!

ניגנו ניגון

אות ה

"וחי בהם" – סיגופים מתוך חיות

ה. "וחי בהם – ולא שימות בהם" [שמכאן למדו חז"ל שפיקוח נפש דוחה שבת] כלומר שישאר מכל סיגופיו ותיקוניו שעושה לחיות בחיות אלוֹקית ולא שישאר כפגר, טויט אנט קלט [מת וקר באידיש].

איך לומד את זה, ומה הקשר לפסוק? למה "בהם" זה סיגופים? יש פה דבר שאדם עושה ויכול להמית אותו והחידוש הוא שיכול שלא למות ממנו. ה'דערה' פה הוא שיש בדבר משהו שיכול להמית אותך ואפשר לצאת מגוב האריות הזה עם תוספת חיות. כאן זה המבחן אם אדם ראוי לסגף את עצמו. אם אתה נשאר אחר כך מת וקר זה אינה תורה. זו תענית של עבודה זרה. אם אתה מרגיש תוספת חיות זה סימן שהתענית שייכת לתורה. התורה יכולה להחדיר חיות בדבר שהוא מת. כתוב שהתורה היא סם חיים למי שזוכה, ואם לא אז ההיפך.

מת זה כמו להיות עצוב, בדיכאון. אסור שה"אש תמיד" של החיים תכבה אפילו רגע אחד, כמבואר בכתר שם טוב. מספרים על הרבה צדיקים, כמו המגיד והרבי הרש"ב, שהיו מסתובבים בלילה לראות את התלמידים בזמן השינה, איך הם עובדים את ה'. ידוע הסיפור על הרבי הקודם, שהיה מנהל הישיבה בתומכי תמימים, והיה אז בעל גבורות עד כדי שהחסידים חששו איך

ינהג בתור רבי (בסוף שינה הנהגתו), שהסתובב וראה פעם אחד התלמידים שאינו ישן כראוי ושפך עליו את קערת המים של הנטילה... ברגע שאדם מת הוא אבי אבות הטומאה, וכל הקליפות נאחזות בו.

לא מזכיר תעניות אלא "תיקוניו". מהבעש"ט והלאה אין הדרך בתעניות אלא בתקונים. למשל ללמוד את החת"ת או את הרמב"ם היומי מתוך בטול וקבלת עול לתקנת הרבי, אפילו שאין לך מזה שום 'גישמאק'.

ללא התקשרות לצדיק אדם יכול ללמוד ש"ס ופוסקים ובכל זאת עדיין לא התחיל לתקן את הנפש שלו. יכול גם לחשוב שזה צריך להיות על ידי תעניות וסיגופים וכו'. אבל בדורות האלו עיקר התיקון זה לשמוע. "טוב שמוע מזבח טוב". דוקא מתוך קבלת עול. לא מתוך משפט אלא מתוך חוק – "זאת חוקת התורה אדם כי ימות..." רק כך נטהרים מטומאת מת. מי שעושה היום סיגופים זה סתם רמאות, זה לא שייך להיום ולכן זה לא מתקן אותו. חסיד שמכריח את עצמו לקיים את הוראת הרבי, כמו לצאת למבצעים, ועל זה כתוב כאן שצריך לעשות בחיות. אם לא עושה מתוך סיפוק בסוף נעשה 'טויט'. ניסה לתקן רק החיצוניות, ובסוף גם לא ימשיך לעשות אותם. למה אשים מפחדים מקבלת עול? חושבים שמישהו בא לחנוק אותי, ולהמית אותי. על זה כתוב שיש דברים בתורה שנראה כאילו בא להמית, אבל התיקון הוא "וחי בהם, ולא שימות בהם". שהתענוג שלו יכנס לתוך הרצון שלו. קודם כל צריך להכיר באמת, אחר כך אפשר לבוא לרבי ולומר לו שקשה לו. זה בדיוק הנושא של פרק לג בתניא, שאחד מרגיש שמצוות התורה חונקות אותו, והעצה היא לזכור שיש לו בעצם רק מצוה אחת: האמונה בה' – "וצדיק באמונתו יחיה". חלק מהחסידות זה לתת את העצה למצבים כאלו.

לחיים לחיים! וחי בהם...

ניגנו ניגון קובליץ

לפני ש[שפלונ] ימות לנו, אז נאמר בשבילו איזו גימטריה... אם מכים את אותיות חי באותיות הם בהכאה פרטית עולה מת, שניתן להחיות את המת...

ובעומק יותר, בכתבי האריז"ל כתוב ששני המילים **וחי בהם** עולות **כו מה**, וזה נקרא **עב ד-מה**. לשם **עב** יש ארבע שמות: **עב ד-עב** הוא שם **עב** בעצמו, **עב ד-סג** הוא שם **סג** עצמו עם סכום עשר האותיות [**עב** עם הכולל], **עב ד-מה** הוא שם **הוי'** הרגיל (26) עם המילוי שלו (45) לפי הכוונה שלנו – **וחי בהם**, ו**עב ד-בן** הם האחוריים של שם **הוי'** העולים גם כן **עב**. סכום ארבעת שמות **עב** הוא **רפח** הניצוצין שנפלו, ושם **עב ד-מה** מתוכם הוא השם החדש שיוצא ממצחא דא"ק להחיות את שבירת הכלים, להחיות את המת. בעבודה זה בטול, שאיתו חי בכל המצוות.

אות ו

תורה בלי יראה והיחס בחב"ד לגר"א

באות הבאה יש סיפור שצריך להסביר אותו טוב.

ו. הרב הקדוש ר' לוי יצחק מברדיצ'ב שאל מאדמו"ר הזקן מה זה שפסק שתפילין צריכות להיות פרודות [שכל בית מתפילין של ראש צריך להיות נפרד כולו. יש בזה מחלוקת הפוסקים והוא מכריע שצריך, נגד דעת רוב הפוסקים. אחד ההידורים שיש בתפילין], הלא יחד שמענו מהרב המגיד ששמע מהבעש"ט שהיה בהיכל משיח וראה שם תפילין, ולא היו נפרדים כלל. ועוד הלא הוילנער [כינו לגר"א, הגאון מוילנא] גם כן פוסק, ומסתמא אינו כן. והשיבו אדמו"ר הזקן על שאלתו הראשונה ש"לא בשמים היא" [אמנם, כשיש ספק אז כן שואלים בשמים, אבל לאדמו"ר הזקן זה היה ודאי], ועל השאלה השניה אמר "השליך משמים – אהבה ויראה – ארץ – תורה שבעל פה – תפארת ישראל – דא ז"א דאצילות", שבלתי אהבה ויראה יכולים לכוון לאמיתית ההלכה.

נבין קודם איך מפרש את הפסוק. תפארת ישראל הוא הקב"ה, שנקרא בקבלה ז"א דאצילות, והוא השליך את המידות אהבת ה' ויראתו [שמים זה אש ומים, אהבה ויראה] וניתק אותם מתורה שבעל פה. כלומר אתה יכול לכוון לאמיתות התורה גם בלי אהבה ויראה לה'. לולא זה אי אפשר היה. הוא רצה שהתורה תהיה הפקר לכל, אפילו למי שאין לו כלל מידות. אפילו לפרופסור באוניברסיטה יכול לצאת פירוש יותר מכוון מראש ישיבה או צדיק עם אהבה ויראה. בעצם, תפארת זה יופי, והיופי הכי הפנימי של עם ישראל מחייב שאפיקורס יוכל ללמוד תורה. זה מחייב להפריד את הפשט – פשט אותיות טפש, ללא בטול – מן הבטול. עד כאן הפירוש, וכעת צריך להבין אותו.

צריך להקדים וללמד זכות, שבחב"ד יש הרבה סיפורים של אהדה לגר"א למרות כל הרדיפות. נספר סיפור אחד על הצמח צדק ואחריו על האדמו"ר הזקן. אחד מגדולי הרבנים המקורבים לחב"ד בא לצמח צדק להראות את ספר השו"ת שכתב, ופתח בפניו תשובה אחת בה סותר חידוש של הגר"א, כדי להראות לו את חריפותו. אחרי שיצא נעל הרבי את החדר באמצע התור ליחידות למשך זמן מה. כשנכנס אחד הבנים ראה שבוכה בדמעות שלישי. כששאל למה ענה לו שעושה תשובה על כך שיצא ממנו רושם בעולם כאילו הוא ישמח אם משהו יסתור את הגר"א, שעליו אומרים שישן שעותיים מעת לעת וגם אז שפתיו דובבות בדברי תורה, ואם אני עשיתי רושם כזה אני עושה תשובה ולא מקבל אנשים. "קשוט עצמך תחילה ואחר כך קשוט אחרים". הסיפור השני: פעם אחד מגדולי החסידים הלומדים נכנס אל האדמו"ר הזקן

וראה אותו יושב ומעיין בספר ביאורי הגר"א על השו"ע [זה הספר החשוב ביותר של] שיצא באותם הימים לאור. הוא התפלא שבכלל מסתכל בספר כזה. באותו רגע פנה אליו הרבי ושאל אותו אם כבר יש לו את הספר הזה? דרכו של הגר"א בביאורו הרבה פעמים היא לפרש על ידי השמטה של מילה בנוסח. "כאן" – אמר הרבי – "השמיט מילה שמשנה את הדין, ולא ההשמטה נכונה ולא הדין שיצא מזה נכון". ובאותה נשימה אומר לו ש"כל רב צריך שיהיה בביתו את הספר הזה". אותו רב, שהיה כנראה מקורב, שאל מה דינו של אותו אחד שהחרים את הבעש"ט? ענה לו הרבי שדינו הוא שירד שוב לעולם הזה, ישתטח על קברו ויבקש מחילה. הוא התפלא נורא ושאל – ותו לא? הרבי ענה לו – בכל זאת, הוא היה תלמיד חכם. בשבילו זה היה מספיק [הגרסה על בית דין של מעלה, שחייבו אותו לשמוע שיחה חסידית או להיכנס לגהינום, אינה מוסמכת]. בחלק הראשון של הסיפור יש הכנעה, שלא כך הדרך ללמוד וממילא הדין יהיה מוטעה. אחריה באה הבדלה, שלמרות כל הכל חייב כל רב פוסק את הספר הזה כדי להבין ולכוון להלכה לאמיתתה. ההמתקה היא תיקונו וכפרתו. אגב, האדמו"ר הזקן כתב לגר"א שגם אם אנחנו לא מגיעים לעמק השווה, חכמי ספרד שיותר גדולים יכולים לשפוט בינינו בענין הצמצום.

כל הסיפורים האלו היו להסביר את תשובת האדמו"ר הזקן. אפשר להסביר שהתכוון שאין לגר"א את השמים, את מידת האהבה ויראה, אבל זה לא מסתדר עם דבריו על הגר"א שהזכירו כאן קודם, שהאדמו"ר הזקן מכנה אותו במכתב "חסיד אמיתי". אפשר לומר, שזו תשובה אליבא דשאלת ר' לוי יצחק, אפילו שלא חושב כך. צריך לזכור, שר' לוי יצחק הוא סנגורן של ישראל, שתמיד מלמד זכות על יהודים, אז למה דוקא לו הכי חורה פסיקת האדמו"ר הזקן? יש הרבה סיפורים על הרדיפות שסבל ר' לוי יצחק במיוחד. בעת היותו אצל המגיד כמעט זרקו את בני ביתו מן הבית, ואת אשתו כמעט הרגו. עד כדי כך שבגלל הסיפור הזה רצו החסידים להחרים את המתנגדים. בקשו לצרף את האדמו"ר הזקן בגלל היותו עילוי שקול כנגד הלמדנים שלהם והוא לא הסכים. כששמע זאת המגיד אמר, שלמרות שמה שעשו – עשוי, בגלל זה הוא צריך להסתלק מן העולם. "יד החסידים תהיה תמיד על העליונה אבל אבדתם את הראש שלכם", כי לא התייעצו איתו. הם ידעו שלא יסכים אז לא שאלו, כמו שמעון ולוי [חרם חרם עולה מלכות...]. כך אפשר להבין את שאלתו לאדמו"ר הזקן, ולפי זה אדמו"ר הזקן ענה לו לפי מקומו. בכל זאת, עדיין צריך להסביר יותר. במכתב שכתב האדמו"ר הזקן לגר"א, שהוזכר לעיל, טוען כנגדו שלא מאמין בשלמות בתורת האריז"ל, אלא שאומר שהרוב שמע מפי אליהו וקצת אמר מעצמו, ועל חלקים אלו חולק [חסידי הגר"א אומרים עליו שהיה משיח בן יוסף. אם רוצה לחלוק על האריז"ל, שאמר עליו ר' חיים ויטאל שהוא משיח בן יוסף, אז צריך להיות לפחות גם כן כזה...]. ר' נתן מברסלב כותב שחשב לתומו שחסידי הגר"א מחזיקים ברבם כפי שהוא מחזיק ברבו, ולהפתעתו הרבה כשפגש מהם ראה שחולקים ועושים אוקימתות בדבריו. זה נקרא מידה

כנגד מידה, שעושים מה שלמדו מרבם. כך זה גם ביחס להשמטת מילים בביאורו לשו"ע. ר' חיים מוולאז'ין אומר עליו שבסוף ימיו אולי דמה לרשב"א [גם בני האדמו"ר הזקן בהקדמה להלכות נידה כתבו שדמה לאחד מגדולי הראשונים, רק שזה רק ביחס לנגלה...]. על הרבי מסוכטשוב, חתן הרבי מקאצק בעל האבני נזר ואגלי טל ומגדולי דורו, מסופר שפעם שיבח מאוד את ביאור הגר"א לשו"ע. כששאלו אותו – מה עם שלנו [החסידים, והכוונה היתה לאדמו"ר הזקן]? ענה שזה לא בערך בכלל. הרוגצ'בר, לא היה לומד ראשונים ואחרונים על הגמרא, רק רמב"ם. אפילו לא שו"ע. בסוף ימיו התחיל ללמוד שו"ע של האדמו"ר הזקן. כששאלו אותו מה פתאום מדלג על כל כך הרבה דורות, ענה שאין שם אף מילה שנכתבה בלי לעבור את כל הש"ס. על "קונטרס אחרון" אמר שבשביל לכתוב דבר כזה צריך במוח גידים בעובי אצבע. לימוד תורה הוא כמו זיווג, שלקראתו צריך קישוי הגיד והתעבותו כדי להזריע.

אות ז

אמונה בבעש"ט – יסוד ואמונת ישראל

ז. הרב הקדוש ר' אהרן מקרלין אמר שכל אחד ואחד צריך להאמין ג דברים בבעל שם טוב: א. שאלהיו הנביא לא זו מתוך ד אמותיו. ב. שעמד לפניו [אליהו] כעבדא קמיה מריה. ג. שאילו היה בימי האבות היה דבר מסוים [דבר שתופס מקום בפני עצמו, שהיה ראוי לנקיטת שם בזמנם]. פירוש, שהאבות היו באצילות וגם הוא כן. במקום אחר כתיב: אילו היה בזמן התנאים היה דבר פלא, שהם [רובם, למעט יוצאים מן הכלל, כמו ר' שמעון בר יוחאי] היו נשמות דבריאה והוא היה נשמה דאצילות.

דבר מסוים עולה יוסף, וכן ציון. למה קשור ליסוד? היסוד נקרא סיומא דגופא. לפי זה, הבעש"ט הוא היסוד ביחס לאבות. היחס בין השבטים ליוסף הוא כיחס עולם הבריאה לאצילות. יב השבטים הם כנגד יב הבקר שתחת הים שבנה שלמה בבית המקדש. הים הוא ים המלכות, והבקר שתחתיו הם הבהמה, העולה בן. נשמות דאצילות (כיוסף) נקראו זרע אדם, ונשמות דבריאה (כשבטים) נקראו זרע בהמה. הבעש"ט לא רק מסוים אצל האבות, אלא גם מסיים אותם. הברית נקראת האות ש, העשויה משלושה קוים המתנקזים ומתחברים אל נקודה אחת.

לעצם הענין. שני דברים נאמרו כאן על הבעש"ט: שנים ביחס לאליהו הנביא ועוד אחד ביחס לאבות. מי בעל המימרא? ר' אהרן מקרלין. מבין תלמידי המגיד הוא זה שהתעסק הכי הרבה עם בעלי תשובה. הספיק בחייו הקצרים – פחות מארבעים – להחזיר עשרות אלפים בתשובה. המגיד אמר עליו שהוא יד ימינו. יד ימין היא זו המבצעת.

ננסה להסביר קצת. שלושת הדברים שייכים לאמונה, לרדל"א. אצל הבעש"ט יש משהו מיוחד שצריך להאמין בו. גם אצל משה רבינו – "וגם בך יאמינו לעולם". כמו שצריך להאמין בו כך הוא גם משריש בנו אמונה. בעל שם טוב עולה אמונה. אמונה בהשגחה פרטית העולה י פעמים אמונה, שלמות של אמונה. יש מאמר חשוב של הבעש"ט, שכמו שצריך כל יהודי להאמין בה' כך צריך להאמין ביהודי. אמונה שייכת לדבר הסמוי מן העין לגמרי. מה שאפשר להמחיש – לא צריך להאמין. אדרבה, כל דבר שאפשר לגלות אסור להאמין, צריך להמחיש – "וידעת היום". לכן רדל"א זה אמונה, שאי-אפשר לדעת. כל פעם ממשיכים מתוך האמונה דעת. אמונה היא ברית. מה זה נקרא להאמין ביהודי? שיש לו חלק אלו-ה ממעל ממש, גם אם זה נראה הפוך לגמרי. על ידי אמונה אני מתחיל לראות גם בגלוי. האמונה היא מקור הדעת וההכרה. ככל שאני תוקע יותר חזק את האמונה כך אני מגלה את "חלק הוי' עמו" שבו. לכן מאמינים בו, כי הוא מאמין בנו. יש מושג כללי של אמונת צדיקים, אבל אצל הבעש"ט זו הוראה כללית. אצל ר' נחמן בליקוטי מוהר"ן מובא שצריך להאמין שיש בכל יהודי נקודה אחת שבה הוא אינו רשע, אבל בתניא זה יותר מזה, שיש בו חלק מה' ממעל ממש. זה מעורר רחמים על גלות השכינה, שחלק ממנה נמצא בשאול תחתית בידי הקליפות. תוך כדי רחמים פודים את האהבה לאותו יהודי – "יעקב אשר פדה את אברהם". סתם כך יש מצוה לשנוא אותו, אבל כשמרגישים את צער גלות השכינה אז מגלים את האהבה, ואהבה ממתיקה את הדין. דין ממותק יותר מתוק מאשר אהבה סתם. התהליך הזה – שנאה מצד העבירה, רחמים על גלות השכינה ואהבה אליו – יוצא יותר מאשר אהבה סתם. יש בזה את כח הדין. לא סתם מתוק כמו סוכר. זה כמו ההבדל בין צדיק לבעל תשובה, שכתוב עליו שצדיקים גמורים לא יכולים לעמוד במקומו. אם היה צדיק אז אתה אוהב אותו, אבל אם היה רשע ושנאת אותו ועכשיו אתה אוהב אותו אז כעת אתה הופך להיות בעל תשובה ביחס אליו. כתוב בזהר שיש בבעל תשובה יש כח יתר. לצדיק יש אור, אבל לבעל תשובה יש כח ההופך לאור עצמי, ולא רק הארה חיצונית בלבד. כל זה היה בשביל לומר שעל ידי אמונה ביהודי מגיעים לאהבה עצמית אליו.

כתוב בתניא, באגרת הקודש כז, שחיי הצדיק הם ג תכונות עיקריות: יראה, אהבה, אמונה. בביאור של אבא של הרבי שליט"א לאגרת מסביר שאמונה בקבלה לפעמים כנגד התפארת [כיוון שבאותה אגרת כתוב ששלושת אלו הם חיי הרוח של הצדיק – החג"ת שלו]. בדרך כלל אמונה היא ברדל"א ורחמים בתפארת, אבל כאן מתכוון אדמו"ר הזקן לאמונה שיש ברחמים, אמונה ביהודי מחייבת התעוררות רחמים כלפיו, כי אמונה כי מקור הרחמים. מי שזוכר, יש שני זוגות עצמיים במערכת הספירות שיחדו עולים מספר של שלמות, 400 [202] – אמונה-רחמים, בטול-שמחה.

מכאן אפשר להבין יותר בעומק את מה שכתוב בספרי חסידות, ובמיוחד בליקוטי מוהר"ן, שהתבוננות בנקודות הטובות של הרשע מעלות אותו לכף

זכות. "עוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו [הראשון] ואיננו [כי כבר עלה על ידך]". הבעש"ט מפרש על הפסוק "הוכח תוכיח את עמיתך", שקודם כל 'הוכח' לעצמך ותחזור בתשובה ורק אחר 'תוכיח את עמיתך'. בלי לחזור בתשובה על אותו ענין גופא לא תצליח להחזיר אותו בתשובה. לענייננו, זה שאתה מאמין בו ומעורר עליו רחמים לאחר התנגדות ראשונית אליו, שאני מאמין בו למרות מה שאני רואה בו וזה דוחה אותי, זה נקרא שאני חוזר בתשובה, ואז האהבה אליו תחזיר אותו בתשובה. חזרה בתשובה בעומק היא לחזור למידת החסד לאחר התגברות והמתקת הדין. כך זו התשובה של הקב"ה. גם הקב"ה חוזר בתשובה ו"ניחם על הרעה". כל ראש חודש הקב"ה מביא קרבן חטאת על מיעוט הירח, על מידת הדין שכעס עליו [כמו בסיפור הראשון של ר' נחמן, שנזרק דיבור מפיו "שהלא טוב יקח אותך" ואחר כך מתחרט על כך]. יש לחזור בתשובה בלי להרגיש חרטה, אבל אם אתה מתחיל לרחם על אותו אחד שהיה לך רגש דחיה כלפיו ומעורר את האהבה אליו, זה נקרא לחזור בתשובה עם חרטה. חזרה בתשובה היא הלשון גלגל החוזר, שצריך להתגלגל ממידת הדין אל מידת החסד דרך מידת הרחמים. מה חידשנו? יש מאמר מהבעש"ט "חשוב טוב יהיה טוב". לפי ההסבר הפשוט אם אני חושב עליו דברים טובים, שהוא בסדר, זה משפיע עליו שהוא רוצה להיות מתאים למחשבה שלי. זה דבר פסיכולוגי פשוט ביותר. אם אני חושב עליך שאתה צדיק – זה משפיע עליך לרצות לראות את עצמך מתאים למחשבה שלי. זה מתאים לאחד שעומד על הסף ועוד לא נפל, אבל כעת אמרנו יותר מזה. אם הוא כבר אחרי הסף, הוא כבר נפל וצריך לחזור בתשובה, להפוך את עצמו, לשנות כיוון לגמרי זה לא יעזור לו. איך מחזירים אותו? רק אם אני חוזר בעצמי, מתגלגל בעצמי. בשביל זה צריך לעבור את כל התהליך שאמרנו כעת. יש פיוט של ר' אהרן מקרלין – הרבי היחיד שכתב זימרה לשבת – "י-ה אכסוף", עם ניגון של תלמידו-ממשיכו ר' שלמה מקרלין [יש הרבה הסברים למה האדמו"ר הזקן לא הכניס לסידור את זמירות שבת. העיקרי שבהם הוא שצריך לדעת את כולם בעל פה... יש בפיוט שלושה ראשי תבות: שם הוי' בראש הבתים, השם אהרן במילה שניה בכל בית ואותיות נשמה]. בבית השלישי משפט – "ויהיו רחמך מתגוללים על מידותיך". מידת הרחמים היא עם כח לגלגל מדין לחסד. מידותיך הן כל המידות.

הכל היה בשביל להסביר למה צריך להאמין דוקא בבעש"ט, ודוקא בדברים שהם למעלה מן השכל, כי הבעש"ט האמין באותו אופן בכל יהודי. יש מכתב של ר' אייזיק מהומיל שכותב לחבר ילדות שאינו מן החסידים והוא מספר לו סיפורי מופתים ונפלאות של שכל, כמו פרופסור שנכנס אליו והרבי חידש לו במתמטיקה וכד', שיש לו חכמת אלקים שאין ביצור אנוש. זה דוגמא לאמונה המתלבשת בשכל, שאם יש אחד כזה אז צריך להאמין בו, ובעיקר בדרכו. כמו במשה רבינו, שאם הוא אמת אז גם דרך התורה אמת עם כל הפרטים שבה.

אבל בבעש"ט זה יותר. צריך להאמין במה שמעל השכל, ולכן צריך להאמין בו ממש. במה שלא הייתי יכול לשער בעצמי.

שני הדברים הראשונים שצריך להאמין קשורים עם אליהו הנביא, מבשר הגאולה. השלישי שהיה דבר מסוים. **מסוים** הוא מלשון דבר **הסמוי** מן העין. צריך לומר שהוא סמוי מן העין ביחס לאבות. קודם אמרנו שזה מלשון יסוד וברית, שהוא המקשר ומייחד את האבות. כעת אנו אומרים יותר מזה. כשאני קורא בחומש את סיפורי האבות אני צריך ללמוד איך להתנהג – "מעשה אבות סימן לבנים". זה מה שגלוי, אבל יש אחד שמסתובב בתוך כל אותם הסיפורים. אם אתה קורא חומש בראשית ואתה מרגיש איזו אישיות פנימית, איזה אליהו הנביא פנימי שמסתובב שם – זה הבעש"ט. אם אתה לומד משניות של תנאים ואתה נתקל בדבר פלא, משהו לא מובן אז זה הבעש"ט. **ישראל בעל שם טוב** עולה 1,000, כנגד אלף אורות שנתנו למשה בשעת מתן תורה והסתלקו בחטא העגל ומוחזרים לו בשבת, וביחוד במנחה של שבת, בשעת רעוא דרעוין. הרבי מקומרנא כותב שיש שם קדוש בקבלה – **ככה** – שהבעש"ט אומר שצריך לכוון אותו בקדושת כתר, שראשי התיבות שלו הם **כתר כל הכתרים**, וצריך לכוון **שכתר כל הכתרים** עולה 1,000 עם **משה**, ובזה מחזירים למשה את האורות שהסתלקו. רעוא דרעוין הוא זמן רצון הרצונות, כתר הכתרים. במסורת חב"ד עבר, שאותם אלף האורות הם עצמם נשמת הבעש"ט שעולה אלף, כנ"ל [פלא על הרבי מקומרנא, שעוסק בגימטריאות ולא כותב את זה]. כלומר, בזמן האבות היה נסתר, בזמן התנאים היה פלא, ובמתן תורה היה אלף אורות. מתאים עם הידוע שרבו של הבעש"ט היה אחיה השילוני, שבחז"ל מובא שחיו נמשכו מימי משה עד ימי דוד ואליהו הנביא, כדברי הרמב"ם בהקדמה לספר היד. בפיוט על ר' שמעון אומרים "בחר לו מקום בשמיא עם הנביא אחיה". אם אחיה השילוני הוא הרבי של אליהו הנביא והבעש"ט למד ממנו אז מובן למה עמד אליהו לפני הבעש"ט "כעבדא קמיה מריה". גם אחיה וגם אליהו נמצאים בהעלם בכל דור ודור. שניהם נקראים באופן דומה: אליהו נקרא גם אליה, ואחיה נקרא אחיהו. אליהו מטייל בגופו בכל הדורות – בברית מילה ובלייל הסדר – ואחיה בנשמתו. הוא שורש נשמה לגבי אליהו. עכשיו נבין איך קשור עם מה שקראנו פה. להאמין בבעל שם טוב זה להאמין שהוא נמצא כאן. להאמין זה שכל דבר שאיני רואה – הוא נמצא. הקב"ה, החלק אלו-ה שביהודי, ולעניינו – נשמת הבעש"ט. במקום אחר מסופר שהבעש"ט עצמו שלח את אליהו לשליחות מסוימת, אז איך לא זז מד' אמותיו? אלא שנמת הבעש"ט היתה איתו בכל מקום שהיה.

וממילא מובן גם הדבר השלישי, שאותו בעל שם טוב היה דבר מסוים בזמן האבות, דבר פלא בזמן התנאים ואלף אורות מזמן משה רבינו.

לחיים לחיים!

כתוב שאם יש גלגול נשמה, אז הגלגול הראשון מתגלה לגלגול השני בתור רב. מה שאחיה התגלה לבעש"ט זה הגלגול הראשון שלו.

ניגנו 'לכתחילה אריבער'

אות ח

חרטה על הירידה לעולם – "והרוח תשוב"

ח. הרבי המהר"ש אמר פעם באמצע מאמר שאדמו"ר הזקן המשיל לתשובה אמיתית "ובכל לבבך" שיהיה חרטה אמיתית [למה חרטה הולכת יחד עם לב? שורש המילה חרטה היא חריטה על לוח הלב. חרט הוא עט כתיבה. כשאדם חורט על לוח הלב דברי מוסר זה נקרא חרטה. כתוב בכל ספרי המוסר, במיוחד בשערי תשובה של רבינו יונה, שיש בתשובה חרטה וקבלה בלב. מה ההבדל ביניהם? כדי שיהיה אפשר לקבל משהו בתוך הלב צריך לעשות כלי. לפני זה הלב הוא לב אבן, הוא אטום. החרטה חוקקת מקום בלב. חרטה היא שפלות וקבלה בלב זה לעשות כלי לקבל את רחמי ה'. תמיד שואלים איך אפשר לקבל שלא יחזור ויחטא שוב, הרי "אלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו"? אלא שאחרי חרטה והכנת כלי הקבלה היא את רחמי ה'. בשביל תשובה אמיתית צריך "בכל לבבך", ובשביל זה צריך חרטה אמיתית – שפלות]. משל [שאמר לכך אדמו"ר הזקן] להולך לרחוץ בנהר וטובע [מה חושב האדם באותו רגע שהולך למות? הוא מתחרט שהלך להתרחץ. הוא רצה תענוג ופתאום הולך למות. הענג מתהפך לנגע. זו מחשבה ממילאית, לא בתודעה. בחשיבה של מוסר חרטה היא על העבר וקבלה היא לעתיד. על פי חסידות שניהם שייכים להווה. חרטה היא על מה שאני עכשיו בגלל מה שעשיתי. אם אתה לא מרגיש עכשיו שאתה טובע אז הכל משחק, בלוף. אותו דבר ביחס לקבלה. אני לא יודע מה יהיה מחר, אבל כעת אני שואב רחמי שמים בהווה על ידי עשיית הכלי לכך. זה הבינוני בתניא, מלשון הווה בדקדוק]. שאז מתחרט מאוד על שהלך לרחוץ. [ומפרש על זה, כנראה, הרבי מהר"ש] וכל ענייני העולם הזה נקראו מים רבים וכשהנשמה יורדת למטה להתלבש בגוף גשמי זהו כהולך לרחוץ בנהר להתענג [יש פה חידוש, כי בדרך כלל מסבירים שמכריחים את הנשמה לרדת בעל כורחה, וכאן מתואר שיש רגע כזה בחיי הנשמה יורדת לגוף בשביל ה'כיף'. כתוב לפעמים שמטעימים אותה מעין מה שיהיה אחר כך, ירידה צורך עליה (יש ניגון על זה), אבל שכאן העונג זה חידוש גמור. כמו שיש אנשים שמחפשים חוויות רוחניות והולכים לאיזה גורו, כיף לא נורמאלי לעוף כמו מלאכים בעולם היצירה, אז יש כיף כזה בירידה לעולם הזה. מוסבר לפעמים שיש ביש הגשמי משהו שאין בשום עולם רוחני. לכן מדמה לים, כי כשהולכים לים אז אחר כל מלוכלך וצריך להתרחץ וכו'. הולכים רק בשביל הים עצמו].

כי עיקר ירידת הנשמה בגוף ובעולם הזה הוא בשביל התענוג שיהיה אחר כך [כאן מביא ההסבר הרגיל, שהתענוג הוא זה הבא אחרי העולם הזה, ואז זה לא כמו רחיצה בנהר. אם זו לא טעות דפוס, אז איך מתיישב? כתוב בפרקי אבות "יפה

שעה אחת של תשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי עולם הבא. יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי עולם הזה". מיסודות החסידות זה שיש משהו בעולם הזה שיותר טוב מן העולם הבא. בעולם הזה יש יותר תענוג לה', בעולם הבא זה לי. עיקר החסידות זה שאני עובד את ה' לא בשבילי אלא בשבילו. יש אחד שכל כך בטל – עבד, בלשון הרש"ב בהמשך תרס"ו – שהתענוג שלו הוא התענוג של אדונו. לפי זה, הכיף של הנשמה אחרי העולם הזה, בעולם הבא, הוא התענוג שלה, ואילו התענוג מרידת הנשמה בעולם הזה דוקא הוא הכיף של ה' ויש מדרגה בתוך הנשמה שהתענוג שלה הוא התענוג שלה. אבל כשענייני העולם הזה נעשים עיכובים ומניעות לעבודת ה' וטרדות המטרדים, כידוע מענין "מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה", אז היא מתחרטת לגמרי על הצטרפותה לירד למטה בעולם הזה להתלבש בגוף, וזה נקרא תשובה.

תשובה זה "והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה", שהרוח משתוקקת לחזור לשורש. מתחרטת על כל העסק [לפי זה, "וחי בהם" זה שהקב"ה מכריח את הנשמה להיות צדיק ולא רק בעל תשובה, כי אז ישרף לגמרי...]. שלמות החרטה זה להתחרט על כל העולם הזה. אני מתחרט שנולדתי. "נמנו וגמרו נח לו שלא נברא משנברא". יש שפלות שהיא לכאורה שוב, שאדם משפיל עצמו, ויש שפלות שהיא גופא על ידי רצוא עצום, שהוא רוצה לחזור לשורש. זה גם עושה בית קיבול. אלו שתי בחינות לעשיית בית קיבול. הצמח צדק קורא לזה שתי בחינות של דרך ארץ: דרך כל הארץ למות ודרך ארץ כמו ברצוא של התפילה. הכלי נקרא בקבלה יסוד נוקבא, ולאחר שנעשה הכלי על ידי חרטה צריכה להיות העלאת מ"ן על ידי "רוחא דשביק בה בעלה". זה להתחרט שנולדתי. זו שלמות הכלי ורק אז יכול לקבל. לפי זה, מה זה קבלה לעתיד? זה שוב, שמקבל על עצמו שלא לשוב לכיסלה. זה לקבל על עצמך לחיות. רק אחרי חרטה אמיתית, למה נולדתי בכלל, יכולה לבוא קבלה לעתיד, שאתה מקבל עליך את הדין, לחיות ולקיים מצוות. איך אפשר אם "על כורחך אתה חי" לקבל על עצמך לחיות? אלא רק על ידי סיוע. על הבעש"ט מסופר שהסכים לרדת לעולם רק אם יהיו לו ששים גיבורים. גם בעל תשובה, שמתחרט שבא בכלל, אבל אם אתה רוצה שאמשיך אז תעזור לי – "שלח עזרך מקדש מציון יסעדך". זה פסוק של הפרק של עת צרה, בו יש שבעין קלין של האילה.

הנשמה, אף על פי שידעת שיש בזה עונג, לא יכולה לשער מה זה מניעות ועיכובים. דבר רוחני לא יכול לשער לעצמו. כמו ש"אין חכם כבעל הניסיון", אם אתה לא ניכנס בעובי הקורה. כך כתוב בהרבה מאמרי חסידות.

המשל של טביעה לחרטה רמוז בזה שטביעה היא מלשון הטבעה – סוג של חריטה. אין שום אפשרות להתחרט אם אתה לא מרגיש את עצמך טובע. לכן המשל הוא טביעה ולא נפילה מגג וכד', כי צריך לטבוע בתוך הלב.

לחיים לחיים!

אות ט

עניין בעל חוב ברוחניות

ט. מצאתי כתוב בשם אביו של ר' סנדר משקלוב, שהיה מחסידי אדמו"ר הזקן והיה גביר גדול, ופעם אחת [תוך כדי עסקיו] נעשה לבעל חוב גדול והשתמט מהם [מן הנושים, כי לא היה לו ממה להחזיר] ובא לאדמו"ר הזקן [ליחידות, שיושיע אותו] והתחיל להבינו מהו ענין בעל חוב ברוחניות, עד שנשכח ממנו כל עניינו לגמרי, והתחיל לבכות מאוד, ואחר כך אמר לו ליסוע לביתו, ונעשה שוב גביר גדול וסילק כל חובותיו. ואמר אדמו"ר הזקן [אחר כך] שזה על דרך ענין להפוך העצב, המבואר בתניא פרק לא וכו' [שם מסביר, שבזמן שאדם עצוב בלאו הכי – סתם כך צריך להיות בשמחה – זה זמן מתאים לתקן את העצב מיניה וביה, וצריך להתמרמר נגד היצר הרע. אף על פי שיש הבדל גדול בין עצבות למרירות לא צריך להכניס את עצמו למצב הזה, אלא בזמן כזה שהוא עצוב ממילא ולא משום סיבה של מילי דעלמא. אז בכח המרירות של הקדושה יכול לבטל העצבות] על דרך פשוט (בבית רבי כתוב שלא היה [אותו גביר] כל כך מן החסידים).

הרבי לקח מצב של עצבות טבעית והפך אותה למרירות פנימית רוחנית, והיא עצמה ביטלה את סיבת העצבות.

הפרט הראשון, אם היה כל כך עצוב מהיותו בעל חוב עד כדי השתמטות והגעה לרבי, לכאורה היה צריך לבכות מיד על צרת עצמו, וכאן כתוב שרק כאשר שכח מן הצרה התחיל לבכות. יש כמה דרכים להשכיח צער. הרבי לא התחיל לדבר סתם חסידות, אריך ועתיק וכד'. זו גם אפשרות, שמרוב שמחה יתחיל לבכות. יש בכי שבא מהתפרקות עצבים – השתחררות של מתח. כך זה בכי טבעי, רגיל. אבל כאן משמע שזה בכי של תשובה. הוא שחרר את המח על ידי שהביא אותו לשורש הצרה שלו. זו דוגמה להמתקת דין בשורשו – הפיכת המרירות לחשבון נפש. יש מאמר חז"ל שהאדמו"ר הזקן מביא שבשו"ע שלו, ש"העניות מעבירה את האדם על דעתו ועל דעת קונו". אם כך אז היה צריך מיד לבכות? יש מצב של מתח שלילי שמונע ממנו אפשרות להיפתח ולבכות, אלא שהמצב הזה הוא מצב שמסוגל להפך אותו לתשובה שלמה. ללא זה לא היה מגיע לתשובה, וזהו "בכל עצב יהא מותר", המבואר בתניא בפרק כו. ואת זה הוא פתר על ידי העלאת הדבר לשורש – בעל חוב ברוחניות.

למה היתה השגחה פרטית כזו שנעשה בעל חוב גדול בגשמיות? כי היה קודם לזה בעל חוב גדול ברוחניות. המצב הרוחני יורד לאט לאט למטה עד שרואים את זה. מה אוטם וסותם את הנשמה מלראות את זה? שהאדם תפוס

בחיזונויות. ברגע שאתה מביא ומחזיר אותו לשורש, אז הוא כמו חולה שכבר יודע את המחלה, שהיא חצי התרופה, כדברי הבעש"ט. הכרת המחלה היא ההכרה המקור שלה ברוחניות. העניות בדעת נפתחה, ואז הוא פורץ בבכי, בתשובה אמיתית. ברגע שזה נפתר אז הוא כבר יכול לחזור הביתה ושם ממילא נעשה שוב עשיר.

לחיים לחיים!

מה זה בעל חוב ברוחניות? כנראה שהקב"ה נתן לך משהו ואתה לא יכול להחזיר, אז מה זה? התשובה האקטואלית היא שהקב"ה חנן כל אחד עם כישרונות מיוחדים, יש פתגם של הרבי הקודם שאם לאדם יש כישרון להיות נוקב מרגליות והוא הולך לאפות לחם, אז אפילו שהעולם זקוק יותר ללחם, הוא נקרא מועל בתפקיד והתכלית שלו מן הקב"ה. למרות שבמצב של פיקוח נפש ודאי שצריך לאפות לחם, אבל כשיש מי שיעשה את זה צריך להתמקד בכישרון שיש לו, אף על פי שנדמה שלא כל כך צריכים את זה. מי יודע, אולי העולם צריך יותר את הענין שלך? אחד כזה, שלא מנצל את הכישרון המיוחד לו נקרא בעל חוב. למשל, לגבי אתו הגביר, בפשטות, יש לו כסף וכנראה לא נתן ממנו מספיק צדקה. איך משלמים לקב"ה חזרה? כתוב "חונן דל מלוה הוי". כשמשפיע לאחרים נקרא שמחזיר לה'. אם ה' נתן לך שכל ואתה לא משכיל דל – "אשרי משכיל דל ביום רעה ימלטהו הוי" [חז"ל דרשו את הפסוק על ביקור חולים, מלשון בוקר, שאתה מאיר ומבהיר לחולה את מקור ושורש המחלה שלו] – אתה נעשה בעל חוב לקב"ה.

לחיים לחיים!

כמובן, הפירוש הפשוט הוא שמי שלא מקיים מצוות הוא בעל חוב. הקב"ה מחייה אותך, מעבר לכל הכישרונות שהוא שם בך, ואתה צריך להחזיר לו חיים. איך? על המצוות כתוב "וחי בהם", ובקיומם אתה מחייה את הקב"ה ועושה לו נחת רוח.

חשבתי על עוד פירוש על דרך הרמז. מקובל שיראה את המילה חוב הוא יקרא אותה כראשי תיבות של חכמה ובינה. לפי זה, בעל חוב זה: או מי שמעליהם, האמונה העולה בעל, אותה שיותר מכון זה מה שיוצא משניהם – הדעת, מלשון בעילה, "והאדם ידע את חוה אשתו". בעל חוב הוא המייחד וזה שפועל את פעולת הבעילה של החכמה והבינה. זה פירוש למעליותא. לגריעותא זה מי שאין לו 'כח גברא' לפעול את היחוד. הוא עני ו"אין עני אלא בדעת". מה הקשר לזה שנותנים לך ואתה לא מחזיר? כתוב "דעת קנית מה חסרת". כל זמן שאין לאדם דעת אז הקנין אינו עצמי. זה לא שלו עדיין. כמו בהלכה – "דעת קונה" ו"דעת מקנה". דעת היא כח הקנין בנפש. אחד שיש לו חכמה ובינה ללא דעת אז התורה שלו היא "תורת ה'" בלבד. הרבי מסביר תמיד שהבחירה החופשית היא בכח הדעת. שכל זה חיות שנתנו לך, אבל עוד לא החזרת את ההלואה. ברגע שקנית מעלה עליך הכתוב כאילו החזרת. יש פה

דבר עמוק שצריך להסביר. את מה החזרת? יש סיפורים על הרבה צדיקים שלא רצו לקבל גילויים מן השמים (גם על הגר"א), וצריך להבחין ביניהם. מה שאדם מקבל מן השמים זה שכל אחר לגמרי מאשר שכל שהוא קונה, ואת אותו הרושם הראשון, השכל הראשון, הוא מחזיר לה'. זה כמו שהוא אמינא. שכל ראשוני זה לא זה עדין. למה היה צריך ללוות? כי לא היה לו. ר' נחמן אומר שצריך להשתדל שלא להיות בעל חוב. בחב"ד יש מאמר ארוך ועמוק של ר' הלל בהקדמה לדרך חיים, לגבי עסק ומסחר. הוא מסביר שיש דרך של הסתפקות במועט בפשיטות ובתמימות, שאתה מתעסק רק עם מה שיש לך בלי ללוות – "לא לחכמים לחם", ויש דרך אחרת – "הרוצה להעשיר ירבה בסחורה" – שצריך ללוות סכומים גדולים. היום קוראים לזה משקיע. אתה מחפש משקיע שיתן סכום ראשוני, ואתה נעשה בעל חוב שלו. בלי זה אין דרך אחרת להעשיר. הדרכים הללו הם לפי שורש הנשמה. ברגע שיש לך אתה צריך לרכוש את המידה של "שונא מתנות יחיה". לכן תמיד, גם כשלוקחים הלואה בתחילה, זה אף פעם לא בשלמות.

בלג בעומר דברנו על כך שיש מדרגה שלא אכפת להתבייש, שאנחנו אומרים לקב"ה שיביא משיח אפילו שזה "נהמא דכיסופא". חסד זו בושה, כיסופין. זו מדרגה מאוד גבוהה בבחינת רדל"א, כי בדרך כלל חסד לא מתיישב, שאני לא מסוגל לקלוט אותו כפעי שהוא בפנימיות. לכן מיד כשיש לי, כשאני נעשה בעל החו"ב שלי, אני מחזיר אותם חזרה מכאן ואילך.

אמרנו קודם, שכל סילוק חוב זה על ידי שאדם משפיע לאחרים. כל עוד אין לאדם דעת הוא לא מסוגל לתת למישהו אחר. זה המבחן, זה הסימן שזה לא שלא. הוא קטן, שאינו בר דעת, ואינו בר השפעה. ברגע שזה שלו והוא גדול הוא מסוגל להשפיע.

האריז"ל כותב באריכות שבכל פעם שנכנסים מוחין חדשים המוחין הקודמים נדחים החוצה – או שנעשים קרומי המח או שיוורדים למטה לגרון [ואז יש כאב גרון...]. כשאתה מלמד מישהו אחר אתה מוציא את השכל הראשון. זה במשפיע שלא משפיע את העצמיות שלו. מוציא את מוחין הישנים שלו. זה פירוש לגריעותא. אבל אפשר לפרש למעליותא. כתוב שם שהאור הראשון מתעבה והופך להיות כלי לצורך השפעת האור החדש. כל זמן שלא היה דעת לא היו כלים לאור הראשון. ברגע שאתה נעשה בעל חוב למעליותא, שאתה קונה – דוגמה לדעת: הרוגצ'בר אמר על האדמו"ר הזקן שהוא מרגיש שבזמן שכתב את השו"ע שלו גידי המח שלו התקשו ונעשו בעובי אצבע – אתה נעשה כלי לאור החדש ומסוגל להשפיע.

אות י

תפלה קצרה ל"אחד" ועניינה בזוגיות

[חסרות כמה דקות (התחלת אות י).]

י. [יש ברכה שפותחת בברוך ומסיימת בברוך, והיא נקראת "מטבע ארוך". מה ההבדל ביניהם?] יש לומר שזה מה שכתוב על משה בתפילה על מרים "אל נא רפא נא לה" [בגמרא זה לגבי ברכה. בתורה אור זה הולך על תפילה באופן כללי. יש שאדם מתפלל דוקא תפילה קצרה, כמו כהן גדול ביום הכיפורים, וכמו משה על מרים, ויש מושג שנקרא אצל חסידים תפילה באריכות, שמתפללים שעות כמו חסידים הראשונים, ולכאורה זה במעליותא. אבל יש פעמים שדוקא תפילה קצרה פועלת, והיא הרבה יותר גבוהה מתפילה ארוכה. כמו שלם וחצי, שמטבע ארוך זה השלם והמטבע הקצר זה החצי. מה יכול להיות יותר טוב בתפילה קצרה? הרעיון הכללי הוא שאפשר לרכז בה יותר עוצמה מאשר באריכות של כל היום. יש הרבה סיפורים על הויכוח בין המתפללים בקצרה למתפללים באריכות. המקצרים אומרים שתפילה הא כמו עגלה, ואם אתה נוסע לאט אז הגוי יכול לקפוץ פנימה ולהרוג אותך ואם נוסעים מהר הוא לא מצליח. המאריכים עונים להם, שהכל טוב ויפה אם הגוי עומד מחוץ לעגלה, אבל אם הוא כבר בפנים לא תעזור המהירות, לכן צריך קודם להילחם איתו, לזרוק אותו מהעגלה, ואחר כך להתפלל לאט. זה ביחס למלחמת היצר שיש בתפילה, אבל כאן, אצלנו, מדבר על מישור אחר. שוב, המעלה של תפילה קצרה היא העצמה והריכוז. בתפילה הקצרה של משה יש הרבה חן.

קצת רמזים: המילה המרכזית בתפילה היא המילה רפא, שמשני צדדיה יש ב פעמים נא, העולים אמונה. אמונה ורפואה – או"ר – עולים 400. אל זה "חסד אל כל היום". לה זה חן – "תשואות חן חן לה", ויש בזה עוד הרבה אריכות. יש בה יא אותיות, כאשר עד האמצע כולל המילה רפא יש ז אותיות. הסדר הזה – 7,11 – הוא סדר הנידה בתורה, שהרמב"ם מקפיד עליו ביותר. האות הראשונה, האמצעית והאחרונה יחד – אפה – עולה אלקים, המתקת הדין והאף. האל שבתחילה ממתיק את הדין בשורשו].

ופירש רש"י "שמא יאמרו אחותו בצער והוא מאריך בתפילה?" ולכאורה הוא להיפך [שאלה של שכל חסידי, שאדרבה על זה ראוי להאריך בתפילה]? הענין שבאמת היה צריך להיות במדרגה שגם תפילה קצרה תהיה כו' [בעלת עוצמה כל כך גדולה שפועלת כמו תפילה ארוכה ויותר. זה הפירוש הפנימי לדברי חז"ל. הפשט הוא שיש ביקורת על משה איך יש לך זמן להאריך בתפילה, והפירוש הפנימי הוא שהטענה שיכולה להיות על משה רבינו היא איך יתכן שאחותו בצער והוא בתפילתו לא מצליח להגיע לתפילה מרוכזת הפועלת גם בקצרה. איך במילה אחת אתה לא 'מפוצץ' את העולמות והרקיעים ומבטל את הגזרה. בתפילה ארוכה כנראה שיש לך מספיק זמן לעשות 'קראכן זיך', והוא כאשר הצער נוגע בעומק יותר ישתדל לבוא למדרגה כזו [ממילא]. וגם יש לומר שזו תפילת כהן גדול ביום הכיפורים, שהיה מתפלל תפילה קצרה.

מה המדרגה של כל תפילה? ארוך זה אין סוף, אור אין סוף. "ולאי שיתפלל אדם כל היום כולו". לפי זה, לכאורה, קצר זה הצמצום שמקצר את האור, אבל צריך לומר שיותר גבוה ממנו – העצם. אצל ר' הלל זה תמיד מדרגות אחד ויחיד. תפילה קצרה מגיעה למדרגת יחיד. במדרגת אחד הכל באחדות פשוטה, אבל יש הכל. יחיד זה לבד – "הוא לבדו הוא", אחד זה יחד – "כולנו יחד". יחיד יחד עולים חן. מדרגת אחד נקראת אצילות הכללית, אדם דאצילות, הוא "יחד שבטי ישראל" המוחלט. למעלה מזה יש מדרגת "ויהי בישורון מלך", לבד. על מדרגת אחד כתוב שיש מצוה להאריך באחד, מלבד באות א, הרומזת למדרגת יחיד שבאחד. להאריך צריך באותיות חד, העולות יב שבטי י-ה. עיקר האריכות היא באות ד. האות ח היא ה"חפץ חסד" שבאחד, ואילו האות ד היא המלכות שבו (כתוב שעיקר האריכות היא במחשבה). זו התפילה הארוכה, אבל תפילה קצרה היא במדרגת יחיד. את יחיד מכנים לפעמים אין תחילה. לאין סוף משמע שיש תחילה, ומהי? מדרגת יחיד. מה זה שאין תחילה? שהאין סוף כבר נמצא באופן ממילא, "אין חקר". אין סוף זה תהליך הווה, שאני צריך לעשות שיהיה אין סוף שלא יגמר, אבל אם אני אומר אין תחילה אז האין סוף כבר היה (infinity). לגביו הוא ממילא ומאליו, וההווה הוא רק נקודה אחת. תפילה קצרה היתה כבר ארוכה עוד לפני שהוא פתח את הפה, לפני שהתחיל. זה רק הסוף של האין סוף. יש ביטוי בחז"ל "מקצר ועולה". בתפילה קצרה אתה רק צריך לסיים כי האין סוף כבר היה. תחילה הוא מלשון לייחל, אז בתפילה קצרה שבבחינת אין תחילה לא צריך לייחל הרבה. תפילה ממושכת היא "מחלה לב". תפילה ארוכה היא מכאן ולהבא. בעבודה, בתפילה קצרה האין סוף שכבר היה אצלו הוא הצער, הנגיעה עד עצם הנפש, של הזולת. כיוון שכבר היה לו הוא מקצר ועולה. רק ממשיך אותו בדיבור וצר לו בכך צורה. "בכל צרתם לו צר" – הדבר שנוגע עד העצם הוא רק הצער. בחסידות זה נקרא "עומק תחת". "עומק רום" בהשגות אלוקות לא מגיע לעצם, כמה שלא תהיה גבוה. הכי גבוה מגיע לז"ת דעתיק. להגיע לג"ר דעתיק זה רק על ידי "עומק תחת". יש תפילה של "ותתפלל על הוי' ובכה תבכה", כמו תפילת חנה, ויש תפילה של "אז תתענג על הוי'". מתפילה כמו של חנה אפשר למשוך נשמות ילדים, כמו שבארנו הרבה פעמים בפורים על השם הקדוש אלד.

מה אפשר ללמוד מזה על שלום בית? יש תפילות לפני הזיווג [יצא כעת ספר מאוד יפה של הרב מרדכי אליהו עם ליקוט של תפילות כאלון]. זה מזכיר לי תפילה ארוכה [אולי טובה להמשיך ילדים מבחינת אחד...], אבל תפילת חנה צריכה להיות תפילה קצרה שבוקעת רקיעים, מבחינת יחיד. תפילה של "צעק ליבם אל הוי'", שבאה ממקום אחר לגמרי ומגיעה למקום אחר לגמרי, וממשיכה ממקום אחר לגמרי. זה שורש ה"בני", שורש הבנים, ברדל"א. כל הסוד של תפילה קצרה זה סוד הצניעות.

לחיים לחיים!

ניגנו ניגון

אות יא

בטול אבלות- "עולמות" בחסידות- "אלקות"

יא. ר' נתן מוסטריאצנה [חסיד הצמח צדק] היה בלויבאוויטש בזמן שביתו נפטרה, וכשבא הביתה והגידו לו חלץ נעליו וישב על קרקע כדין, ואחר כך ראו בני הבית וראו שפניו נתאדמו, וחשבו שהיצר לו מאוד, ואחר כך נתאדמו פניו עוד יותר ואמר בהתלהבות "הנה הבאתי מאמר חסידות מלויבאוויטש". הנה נראה עד כמה התקשרותו עם חסידות.

בשבוע שעבר למדנו שדיני אבלות באים לתקן את העולמות, שהרי היעדרות הנשמה מן העולם היא רק בממד העולמות, בעוד שעל ממד הנשמות והאלקות כתוב "איש לא נעדר". ר' הלל מסביר בפלח הרימון שזה נאמר על עולם המלבוש. על המלבוש כתוב "שיער בעצמו בכח כל מה שעתיד להיות בפועל". אפשר לחשוב שמה שלא התייחס כל כך לאסון זה היסח הדעת מן הצרה לחסידות. אגב, למרות שבדיני אבלות אסור ללמוד תורה, חסידות – וגם מקובלים כך נוהגים – כן לומדים. כך גם בתשעה באב. גם כאן, זה לא היסח הדעת. אסור להסיח דעת מן האבלות. זה חלק מתקון לסיבת האבלות. יש דרכים שונות: אמירת לחיים וכד'. תקון הנשמה זה לקשור אותה עם שורשה, ומה הדבק? תורת החסידות. תורת הנגלה קשורה עם העולמות – "ועלמות אין מספר – אלו ההלכות". נקראת עץ הדעת טוב ורע כי התייחסת ונכנסת אל טוב המציאות המעורבת טוב ורע. ברגע שבא האריז"ל ועוד יותר הבעש"ט יש שינוי בעולמות. מה שהיה צריך לתקן כבר ניתקן. בכל ספרי הסוד כתוב שהעיקר זה לקום בחצות ואילו הבעש"ט היה רגיל להיות ער לפני חצות. ביתו, אדל, מעידה עליו במכתב שהיה ישן מחצות ועד שעה שש, ופעם שאלה אותו 'מה עם תקון חצות?' וענה לה שאת החצי השני כבר תקנו, והוא בא לתקן את החצי הראשון. כך זה ביחס ללימוד חסידות בשעת אבל. הגענו לשלב כזה שתקון העולמות – שחסיד מתלהב בעת אבלות על בתו ממאמר חסידות – שפנים חדשות באו לכאן. לא צריך לדאוג יותר מדאי על תקון העולמות, כי כעת זה זמן תקון הנשמות והאלקות. הקליפה תמיד תופסת את הקדושה בנקודת התורפה שלה, כמו שאת החסרונות שלך אתה יוכל לשמוע מן השונא שלך. לכן מה שרואים שהמתנגדים מסלפים ומעלילים על החסידות – זה עצמו על נקודת האמת. אחת העלילות שהיו על תחילת ימי החסידות זה שאוכלים בתשעה באב – כך הלשינו לגר"א וגרמו להחרמתם מצדו. הטענה היתה טענת שקר אבל שייכת לחסידות. למה אמרו דוקא את זה ולמה התפתה להאמין דוקא לזה? כי יש בזה משהו שמתאים ושייך דוקא לחסידות. הם

מבטלים אבלות כי כנראה המשיח כבר בא, ואם כן זו משיחיות שקר. האמת היא כמו עכשיו, אצל הרבי, שקשה מאוד לעמוד על דעתו. פעם אחת אומר שמשיח כבר מגיע ופעם אחת אומר שכעת "חושך כפול ומכופל".

נדייק יותר: יש משהו בתוך העולמות שכבר ניתקן ויש חלק שלא רק שעדיין לא ניתקן אלא שיש בו יותר חושך, עד כדי כך שאפשר ליפול מזה למרה שחורה. היו צדיקים שאפילו נתנו רשות לחסידים קצת להתהולל ובלבד שלא ליפול בעצבות. אפשר לומר שזו חולשת הדור, והדורות הקודמים היו חזקים כדי לקבל את האסון בלי להתמוטט, אבל הדורות שלנו זה פיקוח נפש ממש שתהיה התמוטטות נפשית [סוגיה חשובה שלא נידונה מספיק בהלכה. בזהר שבירה נקראת מיתה, מיתת המלכים]. אבל, מצד שני, יש בחושך שלנו משהו יותר חזק, שגם אם הייתי חזק כמו הדורות שעברו גם לא הייתי מצליח להתמודד. כמו לשמוע הרבה על השואה, כיוון שדבר בסדר גודל כזה לא היה קודם, אז גם אם אני חזק כדי לשמוע על דברים כאלו לא היה מסוגל לשמוע על זה יותר מדאי. שני האופנים האלו הם על דרך ההסבר הרגיל, שאסור להיות בעצבות ולכן משתנה היחס לאבלות. אבל כעת אמרנו משהו אחר לגמרי. אמרנו שההסבר הוא שעיקר העניין עכשיו זה לגלות אלוקות, שמשיח עכשיו. יש אור של האריז"ל והבעש"ט ואני צריך להפיץ אותו.

כמו שספרנו על ר' מנחם מנדל מויטבסק, שאצלו בחדר המשיח כבר בא. ממילא ברור ש"איש לא נעדר". החסיד הזה כל כך דבוק וקשור בחסידות שאצלו משיח כבר בא. זה עצמו מתקן את הנשמה. חסידים מספרים על הגר"א שפגש את אחותו לאחר כמה עשרות שנים. הוא יצא רק לרגע וחזר לחדרו ללמוד. חסידים אומרים על זה 'איפה דרך הארץ?' אני לא אומר כך. לא מופרך שבזה שממשיך ללמוד עושה את התקון האמיתי. על ירושלים כתוב ש"מי שלא מתאבל על חורבנה לא זוכה לראות בנחמתה". כך בונים את ירושלים, אבל עכשיו אנחנו צריכים לבנות חלק אחר של בית המקדש, את חלק האור והשכינה שבה. בדורות הראשונים האבלות היא כדי שהנשמה לא תרד לגהינום אלא תלך לגן עדן – זה עדיין תיקון העולמות, אבל בדורות האלו התקון הוא לקשור את הנשמה בצרור החיים את ה'. איך עושים את זה? כשהפנים מתאדמות מחסידות. לגבינו, הממד הפנימי הוא שהמשיח כבר בא, והתפקיד שלנו הוא להפיץ אותו. אם אתה יכול להגיע להתאדמות זה סימן שאתה מפיץ את האור. זה שחסידים לא אוכלים בתשעה באב זה דרך אגב. לא אוכלים למרות שבאמת כבר אפשר היה לאכול רק שעוד לא גמרנו את המלאכה להפיץ את החסידות. זו נשיאת ההפכים של "משיח now" עם "חושך כפול ומכופל".

להגיע להשגה כזו, שנקראת "מרוב אונים ואמיץ כח איש לא נעדר", זה גילוי של תחית המתים. ר' הלל מסביר שהשגה זו היא יחוד פנימי של אבא

ואמא לשם הולדת נשמות חדשות. "רוב אונים" היא פנימיות אבא פנימיות עתיק, "אמיץ כח" היא פנימיות אמא פנימיות עתיק.

לפני כמה שבועות סיפרנו שמצוות של גשמיות הם לא התכל'ס, לא צריך להדר בהם. כעת אנו אומרים את הצד השני, שגם מצוות של צער הגוף הן לא התכל'ס. עושים את זה, אבל דרך אגב. העבודה עכשיו, גם בשבת וגם בתשעה באב, היא ללמוד חסידות. היא עבודה ששווה ומשווה. כמו האמרה של הרבי מקוצק שכמו שבת כל יום חול ויום כיפור.

כמובן, צריך לומר שכמו שעיקר התניא זה 'אל תהיה רמאי', אז מי שרק מחקה מדרגה כזו הוא ממש בשאל תחתית, אבל מי שאצלו זה באמת – אז הוא חסיד אמיתי.

לחיים לחיים!

אנחנו יוצאים משבועות, אז החג הבא הוא תשעה באב. כתוב שהיום טוב שיהיה הוא בספירת היסוד. שלושת הרגלים – פסח שבועות וסוכות – הם כנגד חג"ת, חנוכה ופורים הם כנגד נצח והוד, ותשעה באב הוא היסוד. חורבן הבית הוא פגם הברית. **אבלות** זה אמיתית זה לומר בכנות גמורה "אבל אשמים אנחנו", שאמרו אחי יוסף על מכירתו למצרים. כל זה לפני שכתוב "ויגש אליו יהודה", שאז היה זיווג המלכים, כמבואר בזהר. זו התקשרות עצמית של מלך במלך, החזרת הנשמה לשורש על ידי הדבק. הדבק הוא השם הטוב – "אומר לדבק טוב הוא", שהבעש"ט הוא הבעל של השם הזה. להשלמת התמונה – ראש חודש הוא המלכות.

ניגנו 'אימתי קאתי מר'

אות יב

עונש כרת – צריך את מה שאמורים לרצות

יב. פעם אחת אמר הצמח צדק מהו ענין [עונש] כרת: כשהוא אומר 'איך דארף דוס' [אני מוכרח את זה. באותו רגע שאומר את זה זו בחינת כרת]. כי שכאומר 'איך ויל דוס' [אני רוצה את זה] אין זה רע כל כך, שכל אחד יש לו נפש מתאוה, אבל כשאומר 'איך דארף דוס' – זהו מפני שנפשו נכרת משורשה ח"ו. וביאר הרש"ג [המשפיע ר' שמואל גרונם לתלמידים מה ששמע מהצמח צדק] **על פי דברי הרמב"ם [בתחילת ספרו: "שכל הנמצאים לא נמצאו אלא מאמיתת הימצאו, שאם יעלה על הדעת שהוא אינו מצוי – אין דבר אחר יכול להמצאות, ואם יעלה על הדעת שאין כל הנמצאים מלבדו מצויים – הוא לבדו יהיה מצוי], שכל הנמצאים צריכין לו והוא אינו צריך להם", וזהו אמיתית אלוקות:**

צריכין כל הנשמות להרגיש שהן חלק אלו-ה, אבל כשאומר 'איך דארף דוס' הלא נכרת נפשו האמיתית – האמת שאין הוא צריך להם.

הוא מסביר שלהיות קשור לה' ולא להיות נכרת זה שהוא כמו אלו-ה. כמו שהוא לא נצרך לכלום גם הנשמה צריכה להרגיש כך. כולם צריכים אותה והיא לא צריכה אף אחד, וכאשר צריכה משהו זה סימן שנכרתה משורשה. חז"ל אומרים שכל יהודי צריך להרגיש שכל העולם לא נברא אלא בשבילו – "בשבילי נברא העולם". "ועמך כולם צדיקים", וכל יהודי צריך להרגיש איך הוא ה"צדיק יסוד עולם", שהעולם עומד עליו. הבנין צריך את היסוד, אבל היסוד לא צריך את הבנין. יהודי הוא אלוקות מצומצמת כיסוד עולם. ה' נקרא "אדון עולם" העולה אין סוף [השל"ה מבטיח שאם מכוונים כך את יצליח בכל אותו יום], אבל יהודי נקרא יסוד עולם. הרמב"ם פותח במילים "יסוד היסודות לידע", כך נעשים יסוד. אדון עולם הוא האלקות, יסוד עולם הם הנשמות, והעולם עצמו הוא העולמות.

לחיים לחיים!

יש בספרי המוסר הרבה דרכים לתיקון כרת. הרש"ג אומר כאן, שיהודי צריך להתבונן שגם אם כל העלמות יעלמו כעת הוא ימשיך להישאר, ולזה קוראים תיקון כרת... אתה לא צריך את העולם.

על פי פשט, אדם קשור לחיים לשלו. רוצה לחיות חיי בשר. זה כולל גם קשר לאישה ולבנים. אם באופן הכי כללי אדם צריך לחיות בעולם הזה זה אומר שהוא צריך את זה, הוא נכרת. אם זה בשביל קיום שליחותו כאן – זה משהו אחר. יש ספר שנקרא מבחר פנינים על מידות טובות [ר' שמחה בונים מפרשיסחא אמר שהוא גלגול של המחבר] ושם יש שער שנקרא שער היאוש, איך צריך להתייאש מהעולם הזה. הוא שייך לך אז מה אתה רודף אחריו. ברגע שמתייאש ממנו זה תקון כרת. יאוש עולה יצר טוב, וכן אברהם אבינו – הראשון שהתייאש מן העולם הזה. הגיע לדרגה שלא צריך את העולם, ובכל זאת מתמסר אליהם. לאחר שהגיע להבדלה יכול להמתיק. "לך לך" זה לומר לו להתייאש. אדם נשאר בבית אביו כי רוצה לרשת את הנכסים, וה' אומר לו לעזוב הכל ולהתייאש מבית אביו. הפסוק שלפני זה הוא "וימת תרח בחרן", עליו דרשו חז"ל "עד כאן חרון אף של מקום לעולם". כל זמן שיש התקשרות לעולם יש חרון אף על העולם שהתיקון שלו הוא ללכת מזה – "שכחי עמך ובית אביך". כתוב בזהר שהשכחה הזו היא בחינת "לך לך". אותיות יאוש נמצאים במלך יואש, שהוחבא בקדש הקדשים עד גיל שש [לאשת יהוידע הכהן שהחביאו קראו יהושבע. יש בתנ"ך אלישבע, בת שבע ויהושבע. היא הגבוהה מכולן], אז הרגו את עתליה והמליכו אותו. כל זמן שיהוידע היה חי היה צדיק, לאחר שמת עשה מעצמו עבודה זרה – היחיד שעשה כך. דן קל וחומר מכהן גדול שנכנס רק אחת בשנה, והוא היה חי שש שנים שם, אם כן הוא אלו-ה וצריכים להשתחוות לפניו כאלו-ה. להיות אלו-ה זה שכולם

צריכים אותי ואני לא צריך אך אחד. קדש הקדשים זה מקום שמחוץ לעולם הזה, לכן מי שנמצא שם שש שנים מקבל את ההסתכלות הזו, רק שתפס אותה בטעות, על עצמו. על זה כתוב "הודי נהפך עלי למשחית". ההוד הוא הוד המלכות, וכן להודות לה' – "מודה אני לפניך". הודי הוא ההודאה על עצמי, שאם כל העולם ילך אז רק ה' יישאר. קשה לי לצייר, כי אם כל העולם הולך אז גם אני הולך, לכן אני רק יכול להודות שזו האמת. הודי זה שאני מודה לעצמי, שאני נשאר. אם ההוד הזה הוא הוד שלי עצמי [זו ההתבוננות של היהודים. כל הגורואים בעולם יונקים מיואש...]. – זו עבודה זרה, ואם זה האלוקות זו התבוננות יהודית. לזה הגיע אברהם אבינו, המלך הראשון בקדושה – "עמק המלך". כל מלך צריך להיות כך. שהוא לא צריך אף אחד וכולם צריכים אותו. הוא צריך להיות באי תלות גמורה.

לכאורה תשאלו "אין מלך בלא עם"? זו קושיה על הרמב"ם. קושיה על דבריו על ה'. התשובה שמלך אמיתי הוא מלך בזה שהוא לא צריך להיות מלך. הוא באמת מלך. אבל הוא לא צריך אותם. בחסידות כתוב שמלכותו לא תתגלה ללא עם, אבל עצם המלכות לא תלויה בשום דבר. כל מידה אחרת קיימת ורק צריך להוציא אותה החוצה. בכח המלכות זה נמצא בהעלם, אבל עד שלא יבוא משהו מבחוץ ויגרום לך להוציא אותה – לא תדע שהיא קיימת, אבל שורש המלכות אתה לא צריך אותו. לכן שורש המלכות היא ברדל"א ולכן אתה לא יכול לדעת אותה לפני שהיא מתגלה. זו הכוונה על שאול שהיה "נחבא אל הכלים". הרבי הרש"ב מסביר שהוד הוא ברדל"א והדר הוא בגלגלתא. המחשבה שאתה לא צריך אף אחד זה לפני המחשבה שכולם צריכים אותך.

נאמר יותר מזה, אם הוא יודע שהוא לא צריך אותם – זה גאווה כמו שקרה ליואש, ברגע שהם אומרים לו שהם צריכים אותו – אז הוא מרגיש שהוא לא צריך אותם, ואז הוא מרגיש שכדי להיות מלך הוא כן צריך אותם.

לחיים לחיים!

ניגנו ניגון, 'אתה בחרתנו' (ברסלב)

אות יג

מצא או מוצא – שני סוגי נישואין

יג. **מצא או מוצא** [שייך לארץ ישראל. בירושלמי כתוב ששואלים את החתן האם מתחתן מתוך "מצא אשה מצא טוב" או "מוצא אני מר ממות"], היינו ששואלים איש איזה אופן אתה לוקח אשה, שיש בזה ב עניינים: יש ענין אחד שיוכל לעלות למעלה בעבודת ה' בעבודת הבירורים וכו' [כל עוד הוא בחור הוא בבחינת עולם התהו, שאינו יכול לברר בירורים. אדרבה, רק מקלקל. עיקר סוד